

The Center for Research Libraries scans to provide digital delivery of its holdings. In some cases problems with the quality of the original document or microfilm reproduction may result in a lower quality scan, but it will be legible. In some cases pages may be damaged or missing. Files include OCR (machine searchable text) when the quality of the scan and the language or format of the text allows.

If preferred, you may request a loan by contacting Center for Research Libraries through your Interlibrary Loan Office.

Rights and usage

Materials digitized by the Center for Research Libraries are intended for the personal educational and research use of students, scholars, and other researchers of the CRL member community. Copyrighted images and texts are not to be reproduced, displayed, distributed, broadcast, or downloaded for other purposes without the expressed, written permission of the copyright owner.

© Center for Research Libraries
Scan Date: December 2, 2008
Identifier: s-m-000016-n6

سنه : ۱

۱ شباط ۱۳۴۰

آمریقان مورداشریات دائرہ سی
کتابی : ۱
26 AVR. 1928
AMERICAN LIBRARY
Publication Department

محراب

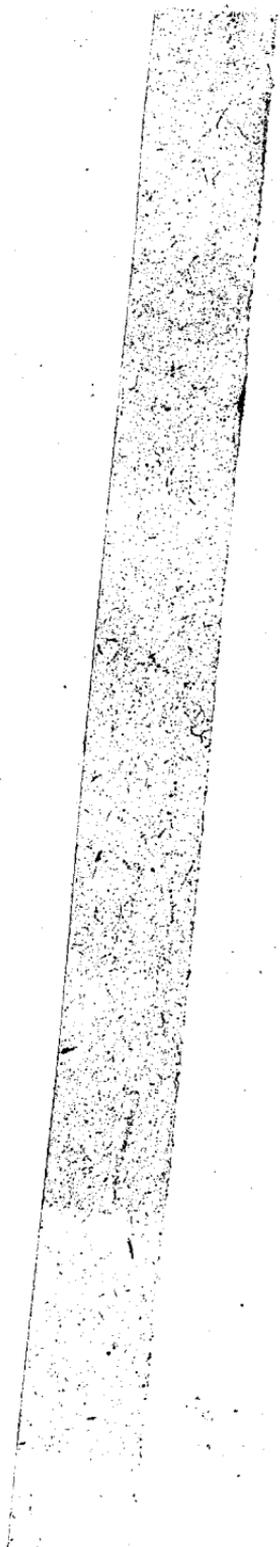
انہدقی ، اجتماعی ، فلسفی ، تاریخی ، ادبی مجموعہ
شیدیلک اون بش کوندہ نشر اولونور

مدرجات :

- محمد امین «مدرسه لردہ اکیک اولان اصول تدریسیدر»
 - عبدالرحمن ہادی «شرق وغرب»
 - محمد شرف الدینہ «مثل اعلا» «صوک»
 - حسین شعی «سلفلرمیزی طانیالم»
 - فاروق صدیقی «مدرسه»
 - یوسف ضیا «علی امیری»
- منثور نفس: کاظم ظاہر — قرآن: عبدالباق — آجیلر: قدریہ حسین — کیجہ وکولش:
حلمی ضیا — آجیلر شاعرہ سنہ: شرف کاظم — بیہرلونی

شہزادہ باشی : اوقاف اسلامیہ مطبعہ سی

۱۹۲۴ - ۱۳۴۰

مدرسه‌لرده اکیسک اولان اصول تدریس‌میدر ؟

۳

اوته‌دنیبری ایشیدیرزکه مدرسه تدریس‌اننده اکیسک اولان ایکی شیدر . بری تدریس اصولی ، دیکری « علوم عربیه » دینیلن درس‌لر یاننده حکمت ، جبر ، کیمیا کی مثبت معلومات تدریس اولونما‌میدر . برکزه تدریس اصولی اصلاح ایدلسین ، اسکیدنیبری وقوت‌ولان معلومات یاننده علوم جدیده « دینیلن برقاج‌درسده پروغرامه ادخال اولونسون رتیق مدرسه‌لر منبع فیض وکمال اولورلر . بوتون گریلک بو ایکی نقصانده‌در »

ایشته مدرسه اصلاحاتنه پیشوا اولانلری اداره‌ایدن ایکی فکر اساسی . . . حالبوکه مدرسه‌ده اکیسک اولان دار معناسنده « اصول تدریس » دکلدی وحالاً دکلدر . اکر تدریس اصولندن معلمک طلبیه اوکرتمه طرزینی ، و تیره‌لری قصد ایدیورسوق شیمدی‌یه ندر مدرسه‌لرده متعامل اصول اکثر مدرس‌لرمنک علمدن اکلادینی معنایه تماماً موافقدر . چونکه علم اسلافزدن هر هانکی برعلمک فکرینی بللمک وبله تمک صورتنده تاقی ایدیلنجه تدریس اصولی برکتابی آجوب کله کله اوقوت‌مقدن باشقه نه اولایلیر ؟ بویه برعلم تلقیسنه تدریس اصول تدریس مدرسه‌لرده متعامل اولان طرزدر . سز هر هانکی بر مدرسک علمدن اکلادینی معنای دیکشدرمکسزین بو اصولی ناصیل تبدیل ایده‌یلیرسکیز ؟

صوکرار بر طرفدن بویولده تدریسات دوام ایدرکن یاننده علوم مثبته اوقوت‌دیرمقدن بیه فائده اولایلیر ؟ طلبه علومک قافاسی یکدی‌یکردن آری ایکی پارچه دکلدرکه برنده برنوع ، دیکرنده باشقه نوع اصول یرلشسین وبونلر قطعاً بربرینی نکذیب ایله‌سینلر . مدرسه‌ده اوقوت‌مسی لازم کلن آثار انسانی‌یه بوعصرک اکلادینی طرزده تدقیق ایدیرمزرسه کز علوم مثبته اوقوت‌مقله بسبتون طلبیه بیجران حسی وقلبی ایچنده بیراقیرسکیز . اسکی خیراتی بقدقدن باشقه یکیسنی‌ده الله ایده‌مزرسیکیز .

دها آجیق بر مثاله سویله ییم . مثلا فقه او قونا جقسکیز : ا کر فقه معلمی وظیفه سنی
 آنمه حضراتنک ساده جه اجتهاد لرینی بلله تمکدن عبارت عد ایدر سه بونک ال ای اصولی
 سطر سطر او قوت مقدن باشقه برشی اولاماز . فقط فقه مدرسی وظیفه سنی عباداته برابر اسلام
 حقوق مدینه سنی ، اونک منابغی ، بو خصوصده کی اناک قیمتی او کر تمک صورتنده تلقی ایدر سه
 او وقت کندیلکندن بو اصولی بیر اقله مجبور اولور . فقط بوتلقی به صاحب اولایلمک
 ایچون حنوق ندر ؟ حقوق مدینه ندر ؟ اسلام حقوق مدینه سنک نارنجی و منشائی
 ندر ؟ سؤلر اوزرنده دوشونمسی ایجاب ایدر . فقهی بو صورتده اکلایان
 بر مدرس انجق حمدی افندی کی « بر مدت فقه شریف تدریس ایدر کن
 عبرتک اساسات حقوقیه سنی طایبق و شریعت اسلامیه ک قیمت انسانیه واجتماعیه سیله
 حقوق غربک مقایسه علمیه و مقابله مدینه سنه داز بر فکر ایدینه بیلمک . [۱] لزومی ادراک
 ایدر و او وقت فقهک ماهیتی قاورایایلیر ، تدریس طرزینی اصلاح ایلیه یلیر . مدرسه
 مدرسه لرندن بر ذات محترم بکا دیدی که « حقوق فا کولته سندن جقان افندیلر نسبة
 از بر مدت فقه او قونقلری حالده مدرسه متخصصینده منادیاً اوچ سنه فقه او قویان طلبه
 علوم درجه سنده ، حتی دهافضله معلومات صاحب اولدقلرینی شرعیه و کالتی بالتجربه
 آکلامش و حیرت ایدلمش » بونک بویه اولماسی غایت بسیطدر . حقوق فا کولتوسنی طلبه سنه
 فکر حقوقی و ریلور ، حقوق مدینه ندر ، منشائی ندر ؟ دوشوندریلور . حالبوکه
 مدرسه متخصصینده منادیاً کتابدن مسئله بلله ییلور . بالطبع بو ایکنجی طرزده درس
 کورن طلبه ایچون حقوق مدینه بی ، حتی فقهی بو کونکی معناسیله آکلامغه امکان
 یوقدر . مگر که مساعی شخصیه سیله بو معلوماتی ایدنمش اوله . بویه ایکن هدایه شرحندن
 « بش صحیفه رینه بوز الی صحیفه او قونا جق » دیمکدن نه چیقار ؟ ا کر مدرس فقهک
 معاملات قسمی بر حقوق مدینه درسی کی او قونیه جق اولورسه ، علی الاطلاق حقوق
 حقیقده بر فکری اولمازه بو نوع تدریساندن بر فاه . بلکه مک بهوده بر انتظار اولور .
 دوشونوکر که صرف فقه او کره نمکه خاص اولان بر مدرسه ده حقوق فکری ویره جک
 تک بر درس یوقدر . بر شینی آکلامق ، مقایسه ایتمکه حدودینی کورمکه قائمدر .
 فقهی آکلامق ایچون اساسی ، منشائی بیلدکدن صوکر ا اونک خصوصیتنه واقف اولمق ،

یعنی غرب حقوق مدنیه‌سیله مقایسه ایتک ایجاب ایدر . او وقت « فقه شریف » ک معاملاته عاند قسمی آکلاشیلیر . حالبوکه بو تاقی مدرسه‌لره کیرمه‌مشدر .

خلاصه مدرسه‌لرده اکیک اولان تدریس اصولی دکلدر . علم تلفیسی‌یدر . آثار انسانیه‌نک ناصل تدقیق ایدیله‌جکی اکثر مدرسه‌لرجه معلوم دکلدر . بو طرز حرکت بویله دوام ایتدکجه مدرسه تدریساتی هیچ برتره ویرمه‌ین، دائمی کندی اوزرنده دونوب کیدن بر جرح حالنده جابالایوب دوراجقدر .

دارالفنون تاریخ فلسفه معلمی

محمد امین

اجتماعی

شرق و غرب

بوندن اولکی مقاله مزده بر شریعت تنقید ایدیلدیکی زمان تدقیقاتک باشلیجه اوج نقطه‌یه توجه ایدلمسی لازمدر . اولاً موضوع بحث اولان شریعتک معین برغایه‌سی وارمی ؟ وار ایسه بوغایه نهدر ؟ ثانیاً بوغایه واصل اولق ایچون وضع ایتدیکی قواعد مطلوب اولان نتیجه‌یی استحصاله مساعدنیدر . و بونلر آراسنده توافق واهنک نام موجودمیدر ؟ ثالثاً اکر بویله ایسه احوالده بو قواعدی تقدیر ایتک و بونلری مطاع قیلمق ایچون مراجعت ایدیلدیکی قوه تأییدیه‌لر تعلق ایتدیکی افعالک جنس و نوعه کوره بر توازن و ارتباطی حازمیر . دکلیدر ؟ دشمک .

شو حالده بواساسادن آریله‌رق و عینی تسلسلی تعقیب ایدره‌ک هر برنی آری آری تبیع ایدره‌ک اولور ایسه‌ک ایکی حرث اراسنده‌کی تخالف اصلی منشأ اولنده تبارز ایدر و بوضورتله بونلرک مقصد و هدفلرینک صلابتی آراشدیرمق و انسانک احتیاجاتنه تقابل ایدوب ایتدیکنی کشف ایلدک خصوصنده ایکی عقیده اراسنده یاییله‌جق مقایسه نتیجه‌سنک تظاهری قولایلشمش اولور . بناءً عایه اولا غربی آله اله‌رق تدقیقاتمزه باشلایه‌لم :

مخالف غرب دولتلرینک منظومه تشرییه‌لرنده نوریلان آرزوق تفاوتلردن دولانی وضوحی محافظه ایتک ایچون بونلردن برنی و ترجیحاً هم صوک عصره حاکم اولان فکرلرک مقصدری اولاسی و همده غربک بو کونکی حرثنک سوائق و عاملنک چارپشدینی یرلرک محل

تلاقیسی بولمسی حسیله فرانسوی اختیار ایدم . خصوصاً بوصوله مؤسسات تشریحیه لرندن
 الك زیادہ اقتبا-انده بولدیغمز ، هپسندن فضلہ طانیدیغمز واستیناس ایتدیگمز بر قسمی
 سچمش اولمق کبی بر فائدهده تأمین ایش اولورز .

بو کون فرانسه نظریات تشریحیه سنک اون سکنز نجی عصر فیلسوفلریله آنسیقلوبدیسترنک
 وضع ایتدکری وقبلی apriori حقوق طبیعیدن عدایتدکری حریت فردیه اساسندن مالم بر
 ده موقراسی به استناد ایتدیگنی کوریورز . دیمک اولیورکه : غرب ده موقراسینک
غایه سی بو مفهوم مجردی تصلب ایتدیردک بر منظومه حقوقی وجوده کتورمک و بونکله
انکشاف فردی بی تأمین ایتدکدر . حالبوکه بر کره نهدن حریت فردیه دعواسی متعارفه
 شککنده اوله رق حقوق طبیعیدن عد ایدیلور ؟ ظن ایدیورز که بو دعوا ایکی کره ایکی
 درت ایدر کبی ذهنک بلا اثبات طوغریاغنی قبول ایتدیگی باشقه درلو اولسنی تصور
 ایده مدیگی خصوصاتندن دکدر . بناء علیه بتون ار مشهور فیلسوف والنسیقلوبدیسترنک
 عفولرینه مغروراً بز بو قضیه بی بلا مناقشه قبول ایتدکده معذورز . چونکه طبیعت نظر
 ایتدیگمز زمان وقایعک بولمک لهندن زیادہ علیهنده اولدیغنی کوریورز . بی آدمک
 بودیایه کلسنده نه فعلاً وحقی نهدہ اراده ذاتی بر تأثیری اولدیغنی مشاهده ایدیلور .
 نصل اولورده هیچ بر دخل وصنعی اولدیغنی ، صاحب قوت بر اراده به رام اولمقدن
 بشقه بر علاقہ سی بولمدیغنی بر ایشده دعای حقہ صلاحیتی بولنه بیلور . حریت بالطبع
 مسامی حواس خمسہ ایله محسوس مجسمات افاده ایدن لفظلردن دکدر . او ، هر مفهوم
 مجرد کبی انحق ضدی ایله ادراک ایدیلان کلتادن بولدیغنی جهتله دماغ اشر آکا بر احاطه
 وه وجودیت تعیین ایده بیلمک ایچون ذهنده وظیفه مفهومی تصور ایتدک مجبوریتدده .
 بناء علیه وظیفه نک لاحق اولدیغنی بر یرده ایسه حتمک وجودی نصل تصور اولنه بیلور؟
 انسانلر حقوق طبیعی ادعا ایده دورسونلر - اونلرک تعبیرلری قوللانم - طبیعت کندی
 غایه سی تعیین ایتدک قوانین منتظمه وثابت سیله بتون اراده و آرزولره رغماً هدفه طوغری
 مدرك وغیرمدرك کافه موجوداتی سوروکلیوب کتوریور . ومادام که حتی اکمل موجودات
 اولان بی بشرک بیله بوقواعدی تغییر واخلاله قدرتی یوقدر . ومادام که اوده دیکرلری
 کبی بونلرک مقاد وزبونیدر . او حلاله حریت فردیه زهدن استخراج قیلور . وایشته
 بو ملاحظه و مطالعه لره بناء شو دستور فلسفی بی عندی بر فرضیه تلقی ایتدکده کندمزی

حقیقی کوریورز . بز بوراده كرك حریتی و كرك قوانین طبیعی بی شامل معناسنده یعنی مادی و معنوی مفهومندہ تلقی ایدیورز . چونکہ بزجه بتون معنوی دیدیکمز خصوصات دخی عینله مادیات کبی قوانین طبیعی و مقرره به تابعدر .

عندی بر تلقیدن عبارت اوله رق قبول ایتدیکمز بوقایه عجیبا فعلیاتده محل تطبیق بوله بیلمش و مطلوب نتیجه موضوع قوانین ایله استحصال ایدیله بیلمیشمیدر ؟ مع التأسف بز نفس آلمق ، حرکت ایدیللمک کبی ینه طبیعتک بلا مزاحم هر کسه تمیه ایتدیکی خصوصاتدن غیرینسده فردک ! هر هانکی صنوف اجتماعیه به منسوب اولوز ایسه اولسون نه افعالده و حق نه ده دوشونجه لرنده حریتی اراده ایده جک بر دلیل و اماره به تصادف ایدمیورز . واقعا بوگون بر عمله ، فایقه سنی ؛ بر مأمور ، یازبخانه سنی ؛ بر جفتی تر لاسنی ترك ایتمکده لفظاً و قانوناً مختاردر . اسکی زمان اسراسی کبی کندیسنی تعقیب ایله صاحبک صوابسنه تسلیم ایدن بر قانون و قوت یوقدر . لکن کندیسنی باغلایان دها گرفت باغ و قیدلر بو اختیارنی سلب ایتمورمی ؟ کندیسنده بو باغ و تضییقلری قیروب آتایللمک اقتداری . وجودمی ؟ بوبله بر شینه تشبث ایتدیکی وقت آنی بکله ین فلاکت واضطرابلر صوبا التنده ایگله مکدن دهامی حقیقندر ؟ یوقسه بوگونکی غرب اقتصادی مقانیزمه سنک و آنی مدافعه ایدن غرب قانونلرنک تضییقاتی و پنجه لرنک شدتی اسکی طوابع صاحبلرنک قوتندن دهامی آز مؤثردر ؟ هر حالده بوگونکی صنایع جسیمه صاحبلریله بیوک سرمایه دارلرک بیکلرجه اسیر قولالانان اسکی اراضی صاحبلردن دهارحیم و شفیق اولدقلری ادعا ایدیله ماز ظن ایدرم . آوروپاده حریت حقیقیه به دائر بر شینه تصادف ایتدیکمز یوق . کوزه کورینان یالکز خودیین ، انصافسز ، ظالم بر مجادله معیشت وارکه بتون فضائل بشریه بی سیلوب سپوریور . قوه محرکه بی بنلکدن آلمان بر رقابت سائقه سیله فردلر اولسون صنوف اولسون هر کس و جمله بر بر لرنی ازدرک و بیقه رق ممکن اولدینی قدر آز چالیشوب چوق متمم اولمغه جبالا مقدمه . ویل ، بودیدیشمه ده مغلوب اولانلرد ! چونکه طاپنیلان یالکز بر معبودوارک اوده موفقیت . یونک نه هاسنه و هر هانکی واسطه ایله استحصال ایدلمش اولدینی صورتلر ارشدران کورلیور . تفضیلانه کیره رک موضوع عمرک حدودنی تجاوز ایلکدن چکنمه سهک غربده هر کون توالی ایدن جنایات اجتماعیه نک بر کونلک و قوعات حیاتیه سی اوزرندن بالدیزلنی نقابی قالدیره رق اورطه ده کی نتیجه مستکره شرحلری کوسترر ؛ ضعیفلرک ، و خصوصاً قادینلرک ایکتیلرنی دینلندیررک . فقط نه حاجت بو حموردانانلرک بو غوق صدلری ذاتاً قولانلر مزنده اوغولدا میورمی ؟ .

اوت ؟ انقلاب کبیر عاملاری ده بتون پارلاق و مطمئن سوزلره رغماً شو پک جاذب و فلسفی نظریه لریه دنیا به یکی رجریان ویره مدیله . بونلر ، معقلری اولان بتون متشرعلرک جلدلره قانونلریه اجتماعیا تحیلرینک طومار طومار یازیلرینه رغماً - بزخریت فردیه دن واز کچدک - حیثیت فردیه بی بیله تأمین ایدمه مدیله . بوغایه نیک استحصال ایدیه مامش اولمسنه کوره هیچ اولمزایسه یابدقلری قوانین و نظامات بوساسه متوجه اولسه و آرالرنده برآهنک وارتباط بولنسه بز بونی ده کورده میوروز . بر طرفدن حقوق فردیه برحق طبیعی در دینیور و بو بر معارفه شکلنده قبول ایدیلوب اثباتنه بیله احتیاج کورلیور . دیگر طرفدن مفراط بردواجی اولان روما قانونلری تمادی ایتدیریلیور . والحق ، بونلرده برانسجام منطقی براقیه حق قدر آرالریه نظریات فردیه بی تقویه ایدن مواد سرپشدیریلیور .

ضاد . اوت تضاد ، فقط . .

وهله اولاده پک غریب کورینان شو تضاد غربک تاریخ تکاملی تدقیق ایدلدیکی زمان پک طبیعی و منطقی اولدیغی تظاهر ایدر .

صحنه تاریخیه نیک آنا خطرینه بر عطف نظر ایدلم ادوار تاریخیه نیک بش قسمی آری آری کوزدن کچوره لم :

برنجی دور : قبل المیلاد ۵۸ تاریخنده «غول» قطعه سنک ژول سهزار طرفدن فتحه تقدم ایدن «غالیک gallique» ویا «سه لیتیک celtique» دوریدرکه ؛ بودور معلومات تاریخیه جهندن بیوک بر بوشلق کوسترمکده در .

فتح ائساننده غول قطعه سنک اوج قسمه منقسم اولدیغی ایکسنک اساساً اداره ویا عادت و طبایع اعتباریه رومانک تحت تأثیرنده بولندیغی اوجنجیمی ایسه شماده : « بلژ belges [غال galls ویا Kyrmis] لر ؛ جنوبده : « اکتان aquitaines ، لر ؛ ووسطده : «سه لت Celtes» لر طرفدن مسکون اولدیغی بونلره «ایبره Ybéres» و «لیکور Liques» نامیله ایکی قومک تقدم اتمش اولدیغی کوریلیور .

تاریخ ؛ ایبرلرک ؛ اهالی اصلیه دن اولوب پبرنه جوارنده اسکان اتمش و بالآخره اسپانیایی استیلا اتمش بولندقلرنی ؛ بونلرده حاکمیت سیاسی و اجتماعیه نیک قادیلرده بولنوب ازکک اولادله ترجیحاً قیزلرک پدرک میراثی تصاحب ایتدکلرنی ؛ انجق ارکک قرده شلرینک وضعیت و موقعلرینک تنظیمیله مکلف بولندقلرنی ؛ زوجک زوجیه دراخومه ویردیکنی ؛ بیوک قیز میرانه نائل اولدیغی زمان چوجقلرینک کندی ناملرنی دقلرنی و حتی زوجک

بیله بواسطه تخلص ایندیکنی ؛ لیکورلره کنجه عذیله ایبرلرک عاداتیله مأنوف اولدقلریخه وانجق بونلرک اهالی، اصلیه دن ویاخود آیدان هجرت ایتمش آریسانی اقوامدن اولملری خصوصتک مختلف فیه بولندیغنی قید ایدیور .

مع هذا بتون غول قطعه سی اهالیسی، هر هانکی نام ایله یادایدیلیر ایسه ایدلسون جمله سنک استقلال تامه ویکدیگرندن آری اصول اداره لره مالک مختلف قبائلدن متشکل بولمقدم ایدیلر . ژول سزار بونلری « چیویتاتس Civitates » نامیله برتشکیلاته ربط ایتمشیدی . بو اقوام ارا-سندره رئیس حکومت انتخابی ایچون اوچ شکل موجوددی . برنجی شکیله کوره ایفای وظیفه حالنده بولتان رئیس خلفی عالمسی طرفندن تعیین ایدردی . ایکنجی شکیله ایسه رئیس « سناتوس » طرفندن انتخاب ایدیلردی . اوچنجی شکیله ایسه هم « سناتوس » هم رئیس طوغریدن طوغری به اهالی طرفندن انتخاب قیلینوردی . رئیس لرک مدتی برسنه ایدی . رئیس انتخابی هر هانکی شکیله اولوره اولسون ومدت خدمت لرنده کندیلرینه ویریلان صلاحیت نهدن عبارت بولنور ایسه بولنسون هر طالع بتون قبائلک برر « سناتوس » ی واردی . مع التأمف بونلرک وظائف وصلاحیتلرینک تفرعاتک نهدن عبارت بولندیغنی مجهوملز بولمقدم در . شو قدرکه معلوم اولان و برنبنده بالاده تعداد قلنان خصوصتدن بو اقوامک تشکیلات اجتماعیه لرنده حقوق فردیه نك غالب رموقعده بولندیغنی آسکار بر صورتده نمایان اولمقدم در . اکر بوتارنجی بوشلق اولسه ایدی . هر حالده بو کونکی پارلمنتورله ده ائی بر مقایسه یامقلمغمره امکان الوردی . . شیمیدیکی حالده بونلره بریم یاشدیره رق ایکنجی یعنی « غالو - رومن Gallis Romaine » دورینه کچلم :

بودورک بتون وقوعات تاریخی سی ژول سزار طرفندن فتح عسکری صورتنده باشلابوبه حریت فردیه دن زیاده اطاعت فردیه بی مطمح نظر ایتمش و « حاکمیت مطلقه دولت » صورتندم تجلی ایلمش اولان روما قانونلرینک روح اساسای بو قطعه به تشمیل ایچون یاپیلان مجادله لردن عبارت بولمقدم در . « اوغوست » طرفندن ایستار قلنان شو تمثل اجتماعی و حقوقینک استحصالی ضمننده مراجعت ایدیلان اصوللرله وجوده کتوریلان اداری تشکیلاتک ایجابات احوال وزمانه کوره نه صورتله ونه مقصدله تبدیل وتغیر ایدلیکنک ؛ ونه کبی سوائق وتأثیرات تحتنده بودورک ایلمک قسمنده یعنی « دیوقلسین » ده کلاجه به قدر احرازانه حرکت اولنوب آندن صکره تضییق و شدت ابرازینه مجبوریت کورلدیکنک علل واسبابی شرح وتفصیل کیفیتی موضوعمره طوغریدن طوغری به تماس ایتمدیکی کچه

قرآنه

كلام حقسك اى قرآن ذیشان
سن اوگر تذك بزه شرع مثنی .
محمد یوكلوب آلدی سهادل .
سنی ای گوكلرك نور مینی !
بشر برظلمت هیچیده پویان
ایکن نورگله طولدیردك زمینی .
طیقتدر لسان خوشیباتك
طییمی سنده کی آواز دینی
سنی جامعده پنهان ایلرم بن
رباب قلبك سنسك اینی .

یکی قابومولو یخانه سی: عبر الباقی

بزی غایه مزدن اوزاقلشدیره جنی جهته آنجق مقصد مزنی
تأیید ایدن نقطه لری مختصر آ قیدایله اکتفا ایله جکزه:
ایلك زمانلرده « چیوتیانس » لر اوج قسمه
آیرلشیدی :

« ۱ » « تابع چیوتیانس Civites sujettes » لر .
بونلرك احوالی بك بارز اوله رق تلخیص ایدن علامه
« جیرو Giraud » نك بو باده کی سوزلرنی عیناً نقل
ایدیورز . مومی الیه دییورک: بونوع اداره محلیه لرده
تطبيق ایدیلان اصول وقوانین مملکتك نه اسکی قوانین
شخصیه سندن ، تشکیلات عدلیه سنندن ، استقلالندن
وحتی نه ده ملکیت اراضیدن هیچ برشی برافامشیدی
حقوق تصرفیه موقت وقابل استرداد برحق انتفاع شکلنه

افراغ اولمش فردلر نامتساهی مکلفیتلره تابع طوتلش وارضی کینی ویرکولره باعلاشمش
والحاصل بوانوام مغلوبه روما حکومتك کیف واراده سنه مقاد طوتلشیدی . بونلرك روما
منفقتندن باشقه بر تأمیناتلری ولطفکارلغندن باشقه بر امیدلری قالمشیدی .

« ۲ » « ممتاز چیوتیانس Civitates privilégiées » لرکه: بونلر اداری بعض استقلاللره؛
مختار اداره بلدیله نائل ایدیلر . بونلرایکی صنفدی: اولاً؛ رومالی ویالاتین ویاخودده باربار
یعنی اجنبی اولوبده حکومت طرفندن بر مقصد و غایه تحتنده غوله یرلشدیرلش قولونلر .
ثانیاً روما ذهنیت و اساسات اجتماعیه سیله بر درجه به قدر استیناس ایتمش اقوام اصلیه دن
اولان شهرلره جماعتلر .

« ۳ » « سربست و دوست چیوتیانس Civitates libres et alliées » لرکه بونلر
استقلال داخلیری ، حکومتلری ، تشریعلری ، حا کملرنی محافظه ایتمشلر وروما
والیرینه هیچ بر صورتله مربوط بولنمالمشلردی . وحتی بو وایلر بو قبیل مملکتلردن
کچدکلی زمان رتبه موقعلرینك کندیلرینه بخش ایلدیکی علامات و امتیازادن تجرد ایتک
مجبوریتده بولنورلردی . بونلر آنجق رومانك موافققی استحصال ایدلمکسزین اعلان
حرب و عقد صلح ایدمه مامك و اتفاقلر وجوده کتوره مامك کی خصوصات ایله مقیددیلر .
حقوق فردیه و استقلال شخصی اساسندن مالمهم سالتیک عرف و عاداتی یرینه دولت

آمبر

۲

کدر لر بخدر .. اشتراك سوم
 حزنی عالده بیلن اولماسون !
 یالگیز بنچون خلق ایدلدی ألم
 اونکله کیمسه نك قلی دولماسون !

بر معمایم که . حلم مشکدر .
 یوزمه هر باقان صانیر خندانم .
 اوگون ، شاد اولان روح دکدر
 هر آن دردلیم بن روحاً کریاتم ..

فکریمی جهانده یوقدر بر بیلن
 ذهنمدن نه گجر ، گوگله کیمک در؟
 بو حاللرمله بر مجهولم که بن
 قلبمدن آ گلایان جهانده نادر !!

قریه مسین

حاکمیتی اساسنه استنادایدن حقوق و قوانینک
 اقامه سی و بو صورتله عمومی پوئیتیه لریله
 متوازن کیده بیله جک یکنسوق و متحد بر
 تشکیلات وجوده کتورلمسی خصوصنده
 کیریشیلان شومبارزه لرك «سه لیک» اقوامک
 عادات تشریعی لری اوزرنده نه درجه یه قدر
 مؤثر اوله بیلدیکنی و نه ایزلر براقدیغنی متعاقب
 اوج دورده تعقیب ایده لم . فقط دهاشمدیدن
 بو بابدده قطعی بر نتیجه استحصال ایدیه مدیکنی
 و انجق یکدیگرینه ضد اساسانه مستند بر
 هلز شکک و جود بولمسنه سببیت ویرلدیکنی
 سویله بیلیرز . چونکه تا ۴۷۷ سنه سنه قدر
 دوام ایدن بو حالک صوک آواننده بیله غولک
 شمال غربیسنده بو صرف و عاداتک محکم
 و مرعی بولمقده اولدیغنی کوربیورز .

خریستیانلق فکر و حسلرینک انطباعاتدن متأثر اولان بو ایکی فکر او تاریخن
 اعتباراً تا زمانه قدر دوام ایده کلان مجادلات سیاسی و اجتماعی اوزرنده نافذ اولمش
 و هر وقت برینک دیکرینه غلبه سی تأمین صورتنده نحی ایش بولدیغنی کوره جکیز .
 بوجهته اشارت ایتمدن او چنجی یعنی غالوفرائق Gallo frauque دورینه کچمک ایسته مدک

عبدالهی هادی

مثل اعلا

۴

وَمَثَلُ الْاَعْلَى

« الله تعالى ایچون صفت بلند وارددر . »
(سورة النحل)

شیخ الاسلام « ابن تیمه » نك « بیان موافقة
صریح المقول لصحیح المقول » نام اثرندن :

(مثل اعلا) عنوانی مقالاً تمزك برنجیسنك سو كنده « قرآن کریم عمومه خطاب
ایتدیكندن خاصة امهات اعتقادیه وبالعموم شئون حیاتیه حقنده بر چوق امثال ضرب
ایتمشدرکه : بونلر ؛ الك كوزل ادله عقلیه اولقله برابر (قیاس شمول) و (قیاس تمثیل)
درجه سنده قانیوب دائماً (قیاس اولی) و (مثل اعلا) ذروسته یو كسالمكده درلر .
یو سیمیله درکه مطالب دینه ده قرآن کریمك استعمال بیورمقده اولدیغی (قیاس اولی)
و (مثل اعلا) لری تدقیق مجبوریتنده زو بو خصوصده (ابن تیمه) بی تعقیب ایدر جگر »
دیمش ایدك .

یو مقاله ده یازمش اولدیغمز وجهله (قاضی ابوبکر الباقلائی) « عرضك اپکی زمانده
عدم قیاسی » کی اساسلری مسائل دینه بی اثبات صدندنه مبدأ حرکت اتخاذ ایلمش و بونلره
عقائد دینه درجه سنده عطف اهمیت ایلمش ایدی . (قاضی ابوبکر الباقلائی) بو حرکتیه
مقابلنده بولنان متعدد جهه لره عین سلاحله هجوم اتمك املنی تعقیب ایدیور ایدی . چونکه
کندیسندن اول بولنان فرق کلامه نك اکثریسی کندیلری بو جریانه قایدیرمش و (فلسفه
مشائیه) اساساتی اصول اتخاذ ایتمش ایدی . کلام اللهک مخلوق اولوب اولماسی رؤیه للهک
جواز وعدم جوازی و سائره کی اختلافات هب بو اصولی قبولدن تولد ایدیور ایدی .
معتزلیلر جسم باشرط تألیف ایله جزء واحددن و یا خود اجزاء متعددده دن مرکب اولسون
کندیسندنه ترکیب بولنه جفتدن الله تعالی به جسم اطلاق ایتمکداری کی صفات دخی جسم
ایله قائم اوله جفتدن صفات الهیه بی نفی ایتمش و بو نفیلرینه ده الله تعالی نك جسم اولدیغنی
اساس طوتمش و نهایت کلام صفت الهیه سنكده ذات الهی ایله قائم اولدیغنی سه یله به رك
کلام اللهک مخلوقنی قبول ایتمش ایدی . (رؤیه الله) ی دخی انکارده اساسلری مرئینك

جسم . تجیز اولسی لزومی ایدی . حق بونلرک ایچنده طوئدقلری اصولک اطرادنی تأمین ایچون (جهم) کی جنت وجهنمک فناسنی الزام ایدنلر و (ابولهذیل) کی اهل جنتک انقطاع حرکاتی قبول ایله یئرلر واردر . [*]

کلا بچیلردن بویله بر جوق زمره لر کندیلرینه اساسات فلسفیه یی مبدأ طوئهورق اعتقاداتی امواج ایچنده بوغه جقلرینه کتاب وسنیق مبدأ حرکت اتخا ایدرک هر کسه فضای ایمانده بول بول نفس آلدیرملی ایدیلر .

نته کیم (امام احمد بن حنبل رحمه الله) حضرتلرینه (جهمیه) نک الک بیوک کلا بچیسو (ابو عیسی محمد بن عیسی بن عوث) «ا کر سن کلام اللهه غیر مخلوق دیرسه ک اللهک جسم اولسی الزام ایتمش اولورسک .» دیدگی زمان امام مشارالیه حضرتلری : «جسم لفظندن درلو درلو معنایر چیقه بیلیر . وهیچ بر کیمسه بومعناردن برینه عموم ناسی جمع ایده من . بنه جسم ونهده غیر جسمدر دیرم . نه جسم اولسی ونهده جسم اولماسی حجاج شرعیدن دکلدیر . دییه جکم برشی وارسه اوده [هواحد صمدلم یلدولم یولدولم یکن له کفوا احد — اوردرر؟ صمددر طوغمدی، طوغورمدی، کیمسه اوکاش اولمدی] درم دیدی .

اولجه سولمش اولدیغمز وجهله بنه سویلرزه مقاصد دینییه ایضاح و اثبات ایچون کتاب وسنتک عناصر خارجه دن استعمانه احتیاجی بو قدر . نته کیم [ولا یاتونک بمنن الا

[*] صفات السهبی نی ایدنلرک برنجیسی (خالد بن عبدالله القسری) نک برقریان بارای صحابی (واسط) ده قتل ایتمش اولدینی (جعد بن درهم) دره . بوندن سکره (جهم بن صفوان) ظهور ایله بومذهبی تعقیب ایلدی . معتزلیلر دخی بوفکرلی قبول و الزام ایدیلر . (جهمیه) نک امامی اولان (جهم بن صفوان) و معتزلیلرک پیشواسی بولنان (ابولهذیل العلاف) ک حدوث عالی اثبات ایچون طوئمش اولدقلری «اجسام، اعراض حادثه دن خالی دکلدیر . واعراض حادثه دن خالی اولیان هم ده حوادثی سبق ایتمش اولان — حادثات آره سنده نامتناهی برتوالی متمتع اولقله — حادثدر . بنا برین اجسام حادثدر .» صورتیه اولان حدوث اجسام طریقته «ماضیده کی عدم توالی» حادثاته مقابل مستقبله دخی عدم توالی لازم کلیر» دییه ایدیلان معارضه یه قارشو مجبور ا بولنلردن (جهم) جنت وجهنمک فناسنی الزام ایتدی . و (ابولهذیل) دخی دلیل یالکز حادثاتک انقطاعنه دلالت ایتمکده در دییه جنت وجهنمک بقاسی جائز ایسه ده حرکات منقطع اولارق جنت وجهنم اهلی بلا حرکت قاله جقلردر دیدی . برنجینک فکری (ان هذا لرزقنا ماله من نقاد) و (اکلها دائم وظلها) وسائر آیات کریمیه مخالف اولقله ائمه کندیسینی بحق لوم ایتمشلردر . ا بکنجی دخی کندی ایلله باصدینی دالی کسمشدر . چونکه مبدأ حرکتی اجسامک اعراض و حوادثدن عدم انفکاک ایدی . حالبوکه بوسوزیله اعراض و حوادث جمله سندن اولان حرکاتدن خالی اجسام اولدینی اعتراف ایدیور دیمکدر .

جثناك بالحق واحسن تفسيراً — سنك نبوتكي انكار ايجون هر نه وقت آنرا همیتده مثل عدینه شایان سؤالر ایراد ایلمه لر بز سکا آنلری ابطال ایده جك وسنك حکمت بعشکی تفسیر وایضاح ایله جك جوابلر اعطا ایده رز. [سورة الفرقان] بیوریلهر رق مطالب دینه نك آدله سی ايجون ینه قرآنه مراجعت لزومی بیلدیرلمشدر .

بر انسان ایستربالذات کندی تدقیقاندنه وایستر آخری دعوت ايجون اولان بیاناندنه کتاب وسنته اعتصام ایله قرآن وحدیثی اساس طوته رق آیات کریمه واحادیث شریفه نك کوسر مش اولدینی امثال مضروبه واقیسه عقلیه فی اوقومی وسو بلیدر . کتاب وسنت وسلف امتك طریق بودر . کتاب حکیمده بر جوق امثال ضرب اولمش وبرا هین عقلیه ایله توحید وصدق نبوت وسائره کبی اصول دینه بیان ایدلمشدر . رسول اکرم دخی مخاطباننده بوصورتله حرکت بیوریرلر ایدی . یعنی هیچ بر دلیل خصوص ایرادینه لزوم کورمیه رك هر کسك کوردیکی وبلدیکی صورتله ایضاح کیفیت بیوریرلر ایدی . « مامنکم من احد الا سیخلوبه ربه الحدیث — اچیکزدن هیچ بر کیمسه بو قدرکه مهتابلی کیجه ده قر ایله خالی قالدینی کبی ربی دخی انکله خالی قالمسرون ، بیوره رق الله تعالی نك واحد اولمسیله برابر قارشوسنده کی بختیار مخاطبلرینك کترتی تألیف الیشلر وبوباده غایت قیسه وموجز بر مثال ایله ایضاح کیفیت بیورمشلردر . (ابن عباس رضی الله عنهما) حضر تلی ده کندیسنه [لاتدرکه الابصار . — ابصار آنی ادراک اجمز] آیت جلیله سیله رؤیه اللهک وقوعی حقدنه معارضه یه قیام ایدن کیمسه یه شو یله جواب ویرمشدر : « سبانی کور بیورمیسك ؟ اوت . هپسنی کور بیورمیسك ؟ خیر . اوله ایسه فی ادراک فی دؤتی اقتضا اجمز »

درلو درلو اقوال مختلفه ایله دیدبانی چیقمازلره صو قق دینه خار جدن قوت آرامقدن وجزاب حق وصفات کریمه سنی مخلوقاته قیاس ایتمکدن نشأت ایدیور . ذات وصفات الهیه نك مخلوقاته مباین ومصنوعاته غیر مشابه اولدینی یعنی الك موجز بر افاده ایله (مخالفه للاحداث) صفتیه موصوف بولندیغنی دوشونوب (علم الربوبیه) نك ایلك قاعدسی اولهرق [ولله المثل الاعلی] آیت جلیله سنی یازمق ؛ کولنج ویا خود شایان مرحمت وضعیتله دوشمه نك الك مهم ضمایدر . مطالب دینه ده شك وارتباب وحریت واضطرابه وبعضاده عقل منطقه وداع ایدر جك قدر آیقیری وضعیتله دوشمک اساسات دینه یی بر اقوب غایات دینه یه بشقه یوللردن ، هر هانکی بر فلسفه اساساندن واصل اولمق ایستمه نك نتیجه سیدر . چونکله هر علمک آیری اصولی اولدینی کبی (علم التوحید) ک دخی کندینه مخصوص آیری اصول و مناهجی وارذره

مقاصد دینیّه کتاب و سنت اساسی طو تیلیم یوب مسالک فلسفیه باش ووریله حق اولورسه هر مسالک فلسفی اطرافنده بر مذهب دینی تأسیس ایتک لازم کلیرن ته کیم اولیلده اولمشدر . حالبوکه قرآن کریم « وان هذا صراطی مستقیماً فاتبعوه ولا تتبعوا السبل الآیة - ایشته بویانان قرآنیه بنم طوغرودن طوغروه یولمدر . شو حالده اوکا تابع اولک . ودرلو درلو سو قاقلره تابع اولمیک . سورة الانعام ، بیور مقدهدر . شسیمدی بزم اوکر نه جکمز برنقطه قالمش ایسه اوده قرآن کریمک مقاصد دینیّه هانکی طریقر ایله واصل اولمش اولدیغیدر برنجی مقاله مزک صوکنده سویلش اولدیغمز وجهله ینه در حال سو ییله لمکه (قیاس اولی و مثل اعلا) طریقر ایله واصل اولمش و اولمقده بولمشدر .

قرآن کریم ؛ ایستر (قیاس تمثیل) و ایستر (قیاس شمول) طریقی ایله اولسون هر هانکی بر مطلب الهی ده کی بیاناتنده بولرده قالیوب « ولله المثل الاعلی - الله ایچون صفت بلند واردر . « دستور الهیمی موجبجه دائماً (قیاس اولی) یه بو کسلمکدهدر . مثلاً : ممکنات و محدثات ایچون هیچ بر وجهله نقصانی قالماق صورتیه ثبوت کمال عدم عدمی مستلزم اولان کالدر . عدمی استلزام شائبه سندن قور تیلمامش اولان کمال تام دکالدر . ایشته ممکناتدن بونقطه کماله واصل اولمش اولان موجودلرک افرادی بو نقطهده یکدیگرینه مساویدر . واجب قدیمی دخی کمال نامی اعتباریله آیرسه ق موجود کالمار ایله مساوی اولمش اولور . بورادن بو کسلمک لازمدر . چونکه هیچ بر وجهله نقصانی اولیهرق مخلوق و مربوب ایچون نابت اولان نوع کماله بر منبع لازمدر مخلوق و مربوب اوکال نامی خالق و رب سندن استفاده ایشمدر . شو حالده منبع کمال اولان خالق ؛ کاله مخلوق و مربوبلردن اولادر ایشته (قیاس اولی) دیدیکمزده بودر . [۱]

بالمقابله بوکال تامک سلبی تضمن ایدن کافه عیوب و نقائص کندیسندن متقی اولان مخلوقات و ممکناتدن برشی وارسه او عیوب و نقائصک رب تعالی و تبارکدن انتقاسی (قیاس اولی) مقتضیاتندر . چونکه ذات باری هر موجوددن زیاده امور وجودیه احق و اولادر . و بالعکس امور عدمه دخی ممکن و محدث اولان مخلوقاته لایقدر .

[۱] (لاینج) ک (دلیل کمال) دیدیکی طرز استدلال ایله (ابن تیمیه) نک بو افاده سی آره سنده کی مشابیهت چوق شایان دقتدر (ابن تیمیه) نک وفاتندن هان اوج عصر صوکره دنیایه کلش اولان (ده قارت) ک دخی (چونکه بیلک شک ایتکدن زیاده بیوک برکال اولدیغی آشکاره کور بیوردم . بدن مکمل بر شیک و وجودینی دوشونمکی زهددن اوکر ندیکمی آرامغه صرف دقت ایتدیکنده بونک فی الحقیقه داهامکمل برماهیتدن اولق لازم کله جکنی بالبداهه ادراک ایلدم . « دریه یوریشمن اولدیغی طرز محاکمه عین جنسنددر .

مطالب دینہ دن اولان توحید وصفات الہیہ ومعاد کی مسائلہ قرآن کریم استعمال بیورمقدہ اولدینی دلائل عموماً (قیاس اولی) طریقہ در . مثلاً معاد حقند کی (قیاس اولی) بی حاوی اولان بعض آیت کریمہ بی ذکر ایده لم : (معاد) وقوع بولوب اجسادک حشر اولہ جنفی قرآن کریم خبر وریور . بونی بیلمک امکان وقوعیستی بیلمک متوققدر . چونکہ متمتع وانع اولہ من وده بیلمہ من . بنساء علیہ قرآن کریم اولابونک امکان وقوعی کوزلجہ بیان ابدیور وربک قدرتی انضمام ایتمکسزین یالکیز وقوعک امکانی بیلمک ده وقوعہ کافی کلیہ جکندن بوکا قدرت ربی دخی ضم ایله بوجه آتی اتمام بیان بیوریور :

[اولم یروا ان الله الذی خلق السموات والارض قادر علی ان یخلق مثلهم الایة . - بیلمیور - لرمی کہ کوکری ویری یارادن الله آنلرک کیلیری یارامغه قادردر . سورة الاسراء]

[اولیس الذی خلق السموات والارض بقادر علی ان یخلق مثلهم بلی وهو الخلاق العالم - ارض وسماواتی یارادان ؛ آنلر کیلیری یارامغه قادر دکلیدر ؟ . . . اودت . . قادردر . واو درجه کاده خالق ودرجه کاده بیلیجیدر . سورة یسن]

[اولم یروا ان الله الذی خلق السموات والارض ولم یعی یخلقهن بقادر علی ان یحیی الموتی بلی انه علی کل شیء قدير - کورمز لرمی کہ الله ؛ کوکری ویری یاراندی وهیچ رتعب چکمدی ده تولوری دیر یتمکمه کی قادر اولیه جق ؟ . . . اودت قادر اولور . واو هر شیئه کمال درجه ده قادردر . سورة الاحقاف]

[لخلق السموات والارض اکبر من خلق الناس - کوکری ویری یارامق ناسی یارامقندن داها جوق بیو کدر . سورة المؤمن]

[اقمینا بالخلق الاول بل هم فی ابس من خلق جدید - ایلك دفعه یارامقده عاجز اولدقمی که . . . - سورة ق]

بدها معلومدر که سماوات وارضی یارادان قدرت ابناء آدمی بالاولویة یاراده بیلیر . وخصوصیله اک صوک آیت کریمه نه قدر قوتلیدر . بر دفعه یارادان قدرتک ایکنجی دفعه یاراده بیلیجکی (قیاس اولی) دن داها قوتلیدر . ایشته کور یلمکده در که بو آیتلر ده هب (قیاس اولی) و اردر . بونشأة اولی ایله نشأة ثانیہ بی بنه (قیاس اولی) ایله استدلال ایدن دیگر بر قاج آیت کریمه داها و اردر .

[یا ایها الناس ان کنتم فی ریب من البعث فانا خلقناکم من تراب ثم من نطفة ثم من علقه ثم من مضغه مخلقة وغير مخلقة لنین لکم - ای ناس ! اکر سزک بئثک امکانده

یرشبه کنز وارسه — ابتداء خلق تکرزه با فقر بوشبه کنزی دفع ایده بیلیرسکز — بزسزی
طوپراقدن صکره نطفه؛ صکره جامد برقان پارچه سی، صکره تمام و نام تمام برات پارچه سندن
یاراندق. تا که بتدریج ایله سزه قدرت و حکمتز می بیان ایده لم. سورة الحج [بودوار
مختلفه بی کچهرک بزى طوپراقدن ذاتاً هرآن یارآتمده اولان قدرت ربانیه نك بزجه مجهول
اولان هر هانکی بر صورته نشأة اخری ده مالاولویه یارآده جغه بو بیان الهی نك مع فضله
کافی اولدیغی سویله مه دن کچمه لم .

[قال من محي العظام وهي رميم قل يحييها الذي انشاها اول مرة — کیمکری کیم دیریلدیر؟
حالبوکه آنر چوریمشدر . . . ایلك دفعه آنری انشا ایدن دیریلدیرده . . . سورة یسن]
ایشته کافه مطالب دینه ده قرآن کریمک و حکمت نبویه نك اصولی بو مثاللرده ایضاح
اولندیغی وجه اوزره در . (عقل اول ؛ نقل مؤلدر) سوزینه هیچ احتیاج یوقدر .
تقول صحیحه الهه عقول صریحه نك تعارضی واقع دکدر . اصول دینه بی براقوب آنلرک
برلرینه اساسات فلسفیه بی قومق دینی عقلیتدن محروم اتمکدر . حالبوکه اصول دینه
امثال صورتنده اک کوزل اقیسه عقلیه و براهین قطعیه در . مسالک و اقوال فلسفیه نك
اظرافنده طولاشان مجادلات کلامیه اعتقاداتی محروم فیض اتمشدر . اسقولا تیتک فلسفه
ایله علوم و فنون ناصل بر چیقمازه کیرمش ایسه دنیات دخی الآن عین چیقماز عین
چنرلر ایچنده در . تجربه و مشاهده ساحه سندن چیقلوب حقائق خارجه ارسطو منطقیه
دکل هر علم کندینه مخصوص اصول و منهج لر ایله مطالعه ایدلمش و بوکونکی نافع ثمره لر
حصوله کلش ایسه مطالب دینه دخی بوکون فلسفه مشاییه اساساتدن و ارسطو منطقک
دار چنرندن چیقاریلوب قرآن کریم و احادیث شریفه نك اصولی داخلند . تدقیق ایدلملیدر .

بہل تا بحر کوید قصه خویش

کہ تا باری بینی قصه خوانی [*]

سبحانک لا احصى ثناء عليك انت كما اذنت على نفسك

صحن مدرسه سی منطق مدرسی استانبولی

محمد شرف الدین

[*] براق . . . کنندی قصه سی دکز کنندی سویلسین . . . کہ بردفه اولسون قصه خوانلق

(مولی العارفین بهول الدین رومی)

فائل اولوز کورده سک .

منثور نفس

وجد سکونده ، عرش وحدتده ، سعادت ایمانده در . ای روزگارزه بولداش ، اوجی
 بوجاغی بوش کواره سرسری باش ووران آرقداش ! دوران دوندردی . بیللردولاشدیردی
 عصرلر توز ایتدی یوقلغه قاریشدیردی . نه قایناغکدن خبرک وار ، ونهده اوغراغکه جان
 کوزیکی طوتدک . ارقا کده کنه ییل اوکنده کنه یول دییورسک . کونش تپه کده پارلادی
 ایشیق دیدک علوی سنی یاقدی ؛ آدینی آتش قویدک . بری ایکی یاپدک هر شیشی بیلدم ،
 کوردم واو کرندم صاندک ؛ نه ایکی بی برلر کدن ایبرا بیلدک . نه او ، کولکه نک سرینه ایره
 بیلدک . ای شاشقین یولجی ! دین قولاغکه حایقیردی صانسکه ربک سسی قولاقربیکی طیقادی !
 حقک نوری کوزلربیکی قاپادی . نایسته دیکنی اکلادک نه کوردیکنی بیلدک . کویا روحک
 پاصلی بر فافوس ایچنده . عارف کندینی بیان ، اطرافنی کورن ایمان براقیله عرشک اسرارینه
 عروج اینددر . بیلکیمیز ایمان صوسز شادروان کیدر .

ای التمش بیک اولونک پشنه طاقوب طولاشدیردینی قول ! (حیرت) قیویلجمی یینکی
 طوتوشدیردی . کوز مشعله سیله اطرافکی سچدک . (ذهن) دسته دسته بر آرایه طوبلادی
 کوکل ایشله دی . ایمان درینششدیردی . عارفلر بو انکین معمایه آهنگ وردیلر . اسرار
 پرده سنی بیرن انزلر بزمی طولدیردی . عاشقلر سسلندیلر . صنعت طوغدی . ویل اوخام
 جانلر دکه بومیداندن اوزاق قالدیلر نه محراب جوشدیردی نه استغراق دوراننده باش اکدیله .
 نه زهددن نصیب آلدیلر ونهده طوپراق قوقان اوزلرینه محبت ایپکندن حلعت دو قودیلر .
 ویل اوکیم-ه لره که شرابه قان قالدیلر ، عشقه زهر قاریشدیردیلر ، عشق آیینده یالکنز
 دوداق امدیله ، یاناق ایصیردیله ، قیوراندیلر ، ایگله دیله ، صوکره هپسنت کوزلری بومولدی
 بودنیا قرا کلغنده غائب اولوب کیتدیله .

ای قالی جامور ، مایاسی نور اولان (شاه اثر) .

اوستیکده فایت چادیر قوردی ؛ التکده ابدیت پوست سردی . غفلت کوکل آیناسنی
 بولاندردی . چادیر بیقلدی خراب اولدی . خراب اولان سن خراب ایدن ینه سنسک .
 ارقداش ! . اکلادکمی ینه سن ؟ . جاموری توز یابان روزکار سنک باغچه کدن لجدی .
 بالچینی طاتس یابان دوران سنک اولکه کدن آقدی . دها کلامدکی ارقداش ؟ .. (سر)
 دیدیکک بوسرا بدن یولی ترک ایت . کندیکه کل ارقداش ! کوزلر کدن کچن ایشیق تا که
 کوکلندن ده کچسین .

سلفلر يميزى طائيدالم

۱

صوك زمانلرده تر يخمزده الك چوق اھال ونسيانہ اوغرايان شعبہ شتون؛ مدرسہ لريمزہ و قفلر يميز كې مؤسسات خيريه مزك حيات وخدمات ماضيه لريدر. ممالك اسلاميه ايله تور كيه نك اقسام سائرہ سنده كې مؤسسات اجداد شويله طورسون، استانبولزك بيله معمور ويا غير معمور، مشهور ويا غير مشهور مدرسہ لرينك مؤسسلى كيملردر، خدمتلى نلردر بيلموروز، يتشدردكلى علما، حكما وادبانك حيات خصوصيه و شخصيت علميه لرين بيله آكا، دكلز . واقعا شقايق نعمايه موضوعات العلوم كې بعض تراجم احوال كتابلى؛ علماى متقدمينك مناقب و حيات علميه لرينه دائر معلومات ويريپرلر . روسلى طاهر بكك عثمانلى مؤفلرلى نام اتر كزى دخى صوك عصره قدر ظهور ايدن عثمانلى مؤفلرلندن بحث ايدىور. لكن بونلر هم مختصر وناامدر، همده موضوع بحث ايتدكلى علما و فضلانك شخصيت علميه لرى تماماً كوستره بيله جك براصول تدقيق و تتبع اتخاذا ايتما مشلردر . فقط نياز يقدر كه صوك عصر لردر . تأسس ايدن مدرسہ لرك نه باى و مؤسسلى نده اورالردن بيشن علمانك ترجمه هاللى، مناقب علميه لرى حقتنه بر منبع معلوماته مالك بولونمايوروز . حالبو كه دينه و دولته خدمت ايتمش اولان ارباب فضيلت و مزيبتك حال و شانلى بو قدر حفره نديان اعماقنه كومولمه مى ايدى . بويله بر شعبه علم و خير خدمت ايتمش اولان بويوك آدملى اونوتماق قدر شناسلق ايجاباتندن در .

مثلا صوك عصر ك رجال علميه سندن علم حكمت و فلسفه ده يد طولى صاحى بالاييق محمدافندى واردر كه اجازتنامه لرده كې سلسله علميه ده و اسانده مياننده مذكوردر . حيات علميه سى حقتنه معلوماتر مفقوددر . لغارتده كې فوق العاده و قوفى و علوم عقليه و نقليه ده كې مهارت و اقتدارى ايله تميز ايدن و مؤلفات كشير صاحى اولان اسماعيل كنبوينك ترجمه حالى هانكيمز بيليز؟ ايشته بونلر كې قوتلى برفيكر منطق ايله تمايز ايتمش و منلا خسروك مرآتى اوزرينه تقرر نامنده كې حاشيه يي يازان و دينلى مرحوم، كذلك زهد تقوالر ايله تدقيقات و نشر يات علميه لريله زمانلرنده كسب اشهار ايدن حافظ غالب و حافظ سيد اقتديلر واردر .

یونلردن باشقه فکر تحقیق و نظر دقیق اربابندن بولنان استانبوللی مرحوم شوکت افندی،
 حنانت حافظه‌سی و وسعت مضبوطاتی ایه معروف حافظ شا کر افندی، ادیب مدقق نوره قوبلی
 محمود افندی، حکیم شهر انکلیز کریم افندی، مدقق البصانی کریم افندی، طاش کوریللی،
 عرفه‌لی، اخوین ناملریله مشهور اساتذده، محقق شهر جمعی مصطفی افندی، بلاغت
 افاده‌سی و مؤلفات عدیده سیله نسل حاضرک حرث دین‌سینده قوتلی بر تأثیر یاپان مناسرتلی
 مرحوم اسماعیل افندی، ذکامی، سرعت انتقالی و قوت حافظه سیله شهرت بولمش اولان
 تیکوشلی یوسف افندی، شدت ذکا و وسعت استعدادی ایه تمیز ایدن اوده مثلی مصطفی
 افندی، مؤلفات عدیده صاحبی اُ کینلی رحیمی افندی مرحوملر کی اسانده خاطره کلیور.
 صوکر ا مشاهیر ادبا و علمادان آظنه‌لی خواجه حیرت افندی مرحومی ده اونو تمامق ایجاب
 ایدر. ادبیات عربیه ده بر بحر زاخر اولان شیروانی مرحوم خالص افندی بلاغت عربیه
 تدریس ایدر کن قصر الصفة علی الموصوف و قصر الموصوف علی الصفة مثال اولاروق «لاشاعر
 الا حیرت ولا حیرت الا شاعر» ترکیلرینی ایراد ایدردی حیرت که :

شیر ایله شکر امتزاج ایشمش
 حسن ایله عشق اردواج ایشمش
 حیرت بورادن ظهوره کلش
 کویا که کلیم طوره کلش
 هیچ بنده چولوق چوجقمی یوقدر
 ارباب سخن چولوق چوجقدر.

فخریه سنک قائمیدر، تدقیقه دکر بر شخصیت ادبیه در. ایشته بوکی ذوات کیمی کندی
 ثروت ذاتیه سیله کیمی ده ملتک سینده شفقتندن قوبان معاونت ایله - ایشمش غیرت دینیه ایله
 علمی طلب - مصراعی مفسادنجبه غیرت دینیه و حمت ملیه سائقه سنه تبعاً علوم اسلامییه
 تحصیل ایشمش. ملته، مملکته مشکور خدمتدرده بولمشلردر بو کونکی کنج نسل اوزرنده
 یونلرک حق تعلیم و تربیه‌سی چوقدر. بونلرک مناقب علمیه لرینی، ترجمه حاللرینی یازمق،
 طوبیلامق، بیلمک و نشر ایتک لازمدر. بر ملت بر مسلک اربابی اسلافی بیلمک، تقدیر
 ایتک و سه و مکه ملیته، مسلکته دها زیاده مربوط اولور بونلرک ترجمه حاللرینی طوبیلاملی یز.
 و هر وسیله ظهورنده ناملرینی حرمت و تجلیل ایله یاد و روحلرینی شاد ایتلی یز که قیمتشناس

اولدیغیمزی انبات ایتمش و حرمت بورجریمزی اوده مش اولالم . زمانک مساعده سز لکنندن
وساثره دن بحث ایدرک کنندی کوشکلکمیزی اورتمکه قالفشمالم ، چالیشه لم . مسلکمزه
شرف و حیات ویردم . برشاعر شوپله دیبور :

نعیب زماننا والعیب فینا
وما لزماننا عیب سوانا
لقد تهجوا الزمان بغير جرم
ولو نطق الزمان به هجانا

بونلر علما صنفک بیوکارندن ایدیلر زمانلرنده ساکن و متحمل چالیشدیلمر محیطلرندن
یرککه تقدیر بیله بکله مه دیلر . واقعا بونلرک بکله دیکی شیئی اجرت و شهرت دکل ایدی .
اخروی مکافات بکله یورلری . بونلکه برار منتسبین علم و معرفت بونلرک آناری و حیاتی
حقنده معلومات طوبیلامق و اخلافه یادکار براقق الله موظف دکلیدرلر ؟
أوت کچمش عالملرک احوال و آنارندن بحث ایدلمه سندن مقصد ، نعمت استفاضه نک
حققی مهما امکان ادا و تحفه رحمتله یاد ایدلمه لریدر . فقط اک مهم و شمر غایه ؛ اخلافک
فضائل اولافه محبت و مربوطیتی تأمین الیسی ؟ ملیت و اوندن ایرلامسی ایجاب ایدن دین
و مسلک علاقه دارلقی ، ملیت حسنی دائماً زنده و قوتلی اولارق محافظه ایتسیدر .
بر صنف مخصوص اربابی ؛ اکر مسلککنک تاریخی رعنا اولارق بیلیرسه اوکا شوق
و محبتی ، صمیمیت و خدمتی آرتار ، و مسلک مذسوبینی قوتله نیر یکدیگرینه حساً و قلباً مربوط
و متساند اولورلر . بومر بوطیتدن حس اخوت و تعارن طوغار . عینی حس حرمت و اخوتی
محیط و اخلافه نشر و تلقین ایدرلر . بوندن دخی ملت استفاده ایدر . چونکه ملت ؛ فکر
و مسلک زمهره لرندن مترکبدر . بوزمهره نه قدر شعورلی و منور و خلوک اولورلرسه ؛ ایفا
ایتدکاری و وظائف اعتباریله هپسنک موجودیتنه و خدمته عرض احتاج ایدن بنیه ملت
اوقدر صاعلام اولور .

مدرسه مذسوبینی اسلافک احوال و مزایاتی طانیوب تقدیر ایتلی و خاطره لرینه قارشلی حرمت
و محبت بسله ملیدر . اسلافک خاطره لرینی مختلف وسیله لر ایله تجدید و احیا ایتیمان اخلاف ارباطسز
قالیر ، انحلاله اوغرار . بوارتباطی خللدن محافظه ایتک و مسلک نامنه و منفعتنه چوق
لازمدر . مذسوبین علمیه دن هر صاحب قلم مدرسه لرک تاریخنه قید ایدیلهن مشاهیرک حیات

تدریسیه لرینه، مشهور و کوزدل سوز لرینه دائر مطلع اولدینی شیلری یازاراق مدرسه تاریخچه یادگار
براقسیدی نهایی اولوردی. علمیه نیک ائقنا قصور لرندن بری ده؛ یوزلرجه سنه لک بر تاریخ
خصوصی به مالک اولمسی لازمکن مدرسه لره دائر؛ جامع و متسلسل بر مدرسه تاریخچه سی وجوده
کتیر مکه همت ایتمه لمیدر. بویه طوبولوجه بر اثریمز اولسیدی بوکون باشقه تورلو بر ائتباہ
علمی و مسلکی به مالک اولوردق. بو مملکتده محافظه کارلق روحنک قوتلی اولمسندن شکایت
ایدنلرک عقلنه شاشیورم. کاشکی اویله اولسیدی، او وقت بوکون خراب و تراب اولان
مدرسه لریمز و قفلریمز بار جای ثبات اولور و یاخود هیچ اولمازسه اونلرک خاطره لری،
تاریخی مضبوط برشکلده محفوظمز بولونوردی، حیات اخلاقیه و عنعنات فاضله من محفوظ
قالر، و وطنمزک مسعود حیات ماضیه سی جانلی جانلی طوروردی.

فقط هیات؛ بوکون کمال اسفله معلومدرکه عالم اسلام باشدن باشه خرابدر. و قتيله
ابوحامد غزالی کبی علما و حکمای اسلامیه نیک نشر علوم ایتدیکی و برچوق اسلام علما
و حکما سنک فیض و نور آلدینی مدرسه نظامیه لر یا بر یہودی محله سنه انقلاب ایش و یاخود
برر خرابه زاره دوئمشدرد. و قتيله انکلتزه یی کزمش و کورمش اولان بر دوستمدن ایشتمشدم.
انکلیزلرک مشهور کبریج دارالفنونی اساساً قرون و طی دن قاله بر مدرسه علمه ایش .
بو مدرسه عصر حاضرک ایجاباتی اولان هر تورلو تکملات و ترقیات عصریه یی حازر اولقله
بر اراسکی و تاریخی بنالری آتار عتیقه اولق اوزره شکل سابق و وضعیت ماضیه سیله محافظه
ایدیورمش. اوبنالرک ایچنه لوازم دینه صیغدیلمش، بر الکتریک ایشغیله تنور اولمشدر.
حتی مدرسه عمارتنک بیله اوزر لرنده واقفلرینک اسملری و شرائط و ققیه لری محکوک بولنان
باقیر اوانیسی شکل قدیم لری ایله محافظه ایدلمشدر. اویله ایسه محافظه کارلنی و ملیته مربوطیتی
بن ایشته بوشکلده آکلارم. بزده تکیه لرده بر آرز ضبط و ربط قالمشدر. دیگر مؤسسات
دینیه، تسلسلرینی، عنعنه لرینی، حتی تعبیرات و اصطلاحات مخصوصه لرینی مع النأف غایب
ایتمک اوزردر. خلاصه کلام ملتپرورلک ملتتی سه و مکدر، ملتتی سه و مک ایسه عنعنات
فاضله سی و حیات ماضیه سی بیلمکه اولور.

تورک ملتک عنعنات فاضله سنندن بری ده دین اسلامدن نبعان ایدن فضائل اخلاقیه دره
بناء علیه حقیقی ملتپرور اولق، مسلمانلنی سه و مک؛ حقیقی و صمیمی مسلمان اولقله
متوققدر. مسلمانلغه و تورک لکه خدمت ایدن لری بیلمک سه و مک و سه و دیرمک ایچین اونلرک

ترجمه حاللرینی، مزیتلرینی، اثرلرینی بیلیمک لازمدر. ماضیمیزی نه قدر بیلیرسه‌نک استقبالمز او قدر امین اولور. برملت، بتون ماضییهله، اوماضیده‌کی علمی، عرفانی، هنری صناییح ایله تمام ملت حالنده عرض وجود ایدر. شو حالده بز کندیمیزی بیلیمک ایچون اسلافمیزی بیله‌لم وارباب قلم بو وظیفه‌نی ایفایه شتاب ایتملی در.

بو صورتله خدمته بر باشلانغچ اولمق اوزره بوندن اوتوز سکیز سنه مقدم وفات ایدن نور درس‌عاملردن نوره قوبلی محمود افندی‌نک مطلع اولابیلدی‌کم قدر ترجمه‌حالی [۱] موضوع بحث ایده‌جکم.

مسئله ششمی

مدرسه

مملکت‌مزده موجود محافظه‌کار و تجدد پرور یا خود شرقی و غربی دنیلن جریانلرک مشر اولملری ایچون بونلرک بر برینی تعدیل و یکدیگرینی ایتمام ایتملری و کنیش برأمل و بر مفکوره اطرافنده طوپلانمش بولنملری، بو صورتله متضاد فکرلرک موجودیتی مملکت ایچون برانممت اولاجنی حقنده دارالفنون تاریخ فلسفه معلمی محمد امین بک افندی‌نک غایت واقفانه یازلمش قیمتدار بر مقاله علمی‌لری [۲] انتشار ایتدی. امین بکک فلسفه و اجتماعیات ساحه‌سندگی تبعاتنک یکی بر ثمره‌سی اولان بو مقاله بو کون بتون متفکرلریمیزی علاقه‌دار ایده‌جک درجه مهم و شمولی در.

امین بک مقاله‌سندگی چیزدیکی اساسلری مثبت اولارق معارف اصلاحاتی، مدرسه تدریساتی و محاکم شرعیه مسئله‌لرینه تطبیق و بواج مسئله‌ده بزددکی محافظه‌کارلرله لبراللرک ترقی‌غایه‌سی اطرافنده ناصل برلشه‌بیله جکلرینی ارا‌نه ایدیور. و فکرلرینی ایلمک اولارق مدرسه تدریساتنه تطبیق ایدیور.

اساس اعتباریله محق اولان بو فکرلر مدرسه‌یه تطبیق ایدیولرکن باشقه بر استقامت آلیور. بوجه‌تله، مدرسه‌نی ایچندن طائیدیمغ ایچون، بعض نقطه‌لره نظر دقتی جلب ایتمک ایسترم.

[۱] نورقوبلی محمود افندی‌نک ترجمه‌ حال کله‌جک نسخه قالمشدر.

[۲] بو مقاله مجموعه‌سزک ایکی نومرولی نسخه‌سنددر. (محراب)

اولا امین بکک برنجی مقاله ده موضوع بحث ابتدییکی اساسلری کوردم . مشبارالیهک
 سلسله تفکراتنده استناد ابتدییکی بواساسلری شوصورتله خلاصه ایده بیلیرز :

۱ برملکتده تک برقاعت حکم سورهمز ، جمعیتک تکاملی مختلف قناعتلرک بلیرمش
 اولماسیله قائمدر . فقط مختلف قناعتلرک موجودیتی مملکتده مفید اولابیلیمک ایچون بونلری
 برلشدیروب استفاده ایده بیله جک دماغلر یتیشملی در . عجا مملکتده محافظه کار ولیبرال
 شککنده تبارزایدن ایکی قناعتی برلشدیره جک بر فکر بولامازمی بز ؟ محافظه کارلر ، ماضیدن
 منتقل مؤسسسه لریمزک آنی اولارق تبدیل ایتدیریلمه مسنی طلب ایدیورلر بونده حقیدرلر زیرا
 بر مؤسسسه نك قیمت وفانده سنی وجوده کتیرن ماضیدر . وهیچ بر مؤسسسه ماضیدنن قوبارلمش
 بر حالده ملاحظه ایدیه مز بونلرک حقیقی ترقیسی ! بحق ماضی ایله اولان ارتباطنک دوام
 وتکاملنده در . لیبرالر ، ممکن مرتبه سرعتله مملکتی متمدن برسویه به چیقارمق قناعتنده درلر .
 بوده دوغریدر . فقط بوغایه سریع تبدیله ، انقلاب واختلالرله دکل حسلرک ، فکرلرک
 مدنی ترقی بی تولید ایده جک صورتده انکشافه مساعد بر محیط حاضر لامله حاصل اولور .
 شو حالده محافظه کارلر فکر وحسلرک انکشافی منع ایتمک قالمقاملی وار تجماعه دوشمه مه لیدرلر .
 لیبرالرده فکر وحسلرک تکامل وانکشافه حرمت ایتملی وانقلابه قالمقاملیدرلر . ارتجاع
 وانقلاب ایکیسی ده اختلالدر ، پارلاق ثمرلر ویرمز . کورویورکه محافظه کارلرله لیبرالری
 برلشدیره جک برأمل وارددر : اختلالردن صاقینمق ، حسلری وفکرلری انکشاف ایتدیرمک
 صورتیله طبعی ترقی بی ایسته مک . »

ایشته محمد امین بکک وضع ایتدیکی اساسلر بونلردر . اکر بونلرک سیر منطقیسیله
 حرکت ایدیه جک اولورسه مدرسه حقدیه شوفکره واریلیر :

مدرسه ، حیات علمیهمزک قدیم مؤسسسه لیدر . مؤسسسات علمیهمزک قیمت وفانده سنی
 وجوده کتیرن ماضیدر . بونلری ماضیدن قوبارلمش بر حالده ملاحظه ایدمه بز ترقیات
 علمیهمز ماضی ایله اولان ارتباطنک تکاملنده در بناء علیه مدرسه لر اهاال ایدله ملی حسلر
 وفکرلر انکشاف ایتملی ونهایت مدنی بر ترقی به مظهر اولمیدرلر .

اگر محمد امین بکک افندی کندی اساسلردن حرکت ایله فکرلرینی مدرسه به بصورتله
 تطبیق ایتمسه ایدی استناد ایده بیله جک برچوق دلیلدرده بولاجق ایدی . از جمله تورکلرده
 حرکت فکریهمزک ایلمک مثنلی اولان نظامیه مدرسه سنندن وابخود فاتح دورندن باتلار .

وحيات علميه مزك سيرتار ينجيندن نتيجه لري آلاق بوكونكي وضعيتي وبوندن صوكره كي استقامتي كوستره بيليردي .

كذا مدرسه نك يتيشديرديكي اعظامك نه صورتله يتيشديرلدكربني وبونلرك علوم ومعارف مزه خدماتي كوستره بيليردي . مدرسه دن يتيشن سياسيلر ، ارکان حربلر ، مهندسلر وهزار فلرك دوري موضوع تحت اولوردی و اوماضينك يارينكي استقبالي ايچون حالك اهميتي ومدرسه لرك وضعيتي ابضاح ايديه بيليردي .

بونلردن زياده امين بكدن بلكه ديكمز جهت اوروباده كي مؤسسات علميه نك تكاملی ايله بزم علمی مؤسسه لر يمزك سيرني مقايسه ايتسي ایدی . انكليزلر نيچون ديكر ملتلردن ممتاز بر صلابت قوميه به مالكدلرلر ، اونلرك بوكونكي دارالفنونلري ، دونكي مدرسه لري دكليدر . اونلر ماضيدكي علمی مؤسسه لرني انكار ايتهديلر واوني انكشاف ايتديرديلر . وبو ، امين بلك طوتديني اساسي مدرسه به تطبيق اتمك نيچون الك جانلي بر مثال اولوردی . وبونك ايچون غربدن برچوق مثاللر كوستريه بيليردي .

محمد امين بك افنديدن بونلري بكليوردق چونكه او ، بو مسئله ده صلاحيتداردر دارالفنونك تاريخ فلسفه كرسي سي بحق اشغال ايدن بر ذالك چيقوبده « بن مدرسه نك قالد يرمانسه طرفدار دكلم شيمديكي حالنده قالماسني ده ايتهم ، آنحق روحا بر تحوله اوغراماسي لازمدر . بونكله برابر مدرسه ، روحنده بعض اسكي تربيه وغنه لر مني محافظه ايتهمي اعتباريله قيمتليدر . و آثار ماضيه و دينيه مني تدقيق ايده حكي ايچون ده فائده ليدر . » . ديمه سي جدا شايان امثال وتقدير بر حر كندر . بن كنديسنه كمال حرمتله تشكر ايدر .

بونكله برابر امين بك افندي بوفكر لرني اصولي وتاريخي بر طرزده ابضاح ايده رك برنجي مقاله سنده وضع ايتديكي اساساتي تماميه مدرسه به تطبيق ايتدي بالمعكس مدرسه لرك كنديلرينه برساحه اختصاص ايرمه سي فكري ايلى سوردی بوساحه ده : آثار ماضيه و دينيه مني تدقيق ايله حك بر زميره يتيشديرمكدر .

حالبو كه امين بلك فكرينه كوره بوكونكي تكاملمز ماضيمزك بر استطالهي شكلنده اولاحقدي . مدرسه آثار ماضيه و دينيه مني تدقيق ايله حك برساحه به تخصيص ايديليرسه بوساحه خارچنده او ، بوكونكي احتياجلره تقابل ايده حك بر مكمليتدن محروم اولاجق ديمكدر و بونقطه مشار الهك اساس فكريله تضاد تشكيل ايدر . كچه آثار ماضيه

و دینیه مزى تدقیق اتمک جمله سى شمولی
برسوزدر فقط بونی تام شمولی ایله آکلامغه
مقاله مساعده دکلدرد. چونکه امین بک مدرسه
مقاله سنده اکر دیور دارالفنون وراثت،
وصایت کبی حیاتی مسائله حاکم تیشدیره میورسه
بو نقصان اوراده آتام ایلملیدر. ساده جه
عالی و یاتالی تحصیلی و یرمک ایچون ده مملکتده
مکتبلریمز واردر بونلر خارجنده مؤسسهره
لزوم یوقدر.

بوفاده دارالفنونک چالیشدینی ساحه ده
مدرسه یه، مدرسه نک چالیشدینی ساحه ده
دارالفنونه لزوم اولمادیغی کوسترر شوخالده
دارالفنونک آثار ماضیه و دینیه مزى تدقیق
ایتمه سى احتیاجنک قبول ایلمه مسی آکلامق
جدا مشکلدر.

نتکیم مدرسه نک علوم تاریخیه واجتماعیه یه
واقف اولمادن آثار ماضیه و دینیه مزى تدقیق
ایده بیلمه سى قبول اتمک ده مشکلدر. بو
سطلردن بزم قناعتمز آکلاشیلیر مدرسه هر

ساحه ده چالیشملى واک متکامل اصوللرله مجهز اولملى، اهمال ایلمدیکی زمانلر ماضیه زده نه ایسه
استقبالمز ایچون ده اولیه وحقى ده متکامل ودها قیمتلی اولمیدر. آنجق هر ساحه ده چالیشملى
دیدیکمز زمان بوند کیمیا کر و یامهندس دخی تیشدیرملى معناسی چیقار یلاماز. نتکیم
دارالفنونده شو ویا بو نقصان آتام ایلملیدر دینلیدیکی زمان اورادن ارکان حرب، مهندس
ویا قایتان تیشدیرلمه سى طلب ایلمه مکده در.

شو جهتی عرض ایده لم که بومطالعات امین بکک برنجی مقاله ده کوستردیکی اساسلرک
ایکنجی مقاله یه تطبیق نقطه نظرندن یورودلشدرد. اکر بو مقاله لری برندن آیری تلقی

کیمیه و کونسه

کیجه احتیاطله افتده امدی
بایلان گوندوزک آل دوداغنی
جهانک وصلته ایردیگی دمدی
بندن اسپرگه دک سن قوجاغسکی.

سن وارکن اک غملى برگونه بیله
ممکنی اولومدن شفا آرامق ؟
أجله یایدیم دوگونه بیله
دونه رم حیاته قالشکن رمق

دنیا یی اونوتور، کندندن گچر
ألا گوزلر یکه دالان گوزلرم
ییک خیال ایچنده برگونش سچر
سوسلنیر، بزه نیر بو بوش سوزلرم

*

افتده بوغدیغک بو یوک اتشه
أی کیجه ! قورقوتماز دهشتک سنک
یرتیلدی روحده دوغان گونشله
عالی قوشانان سیاه کفنک.

— علمی ضیا —

آخیر شاعر سنه [۶]

شعریگز هجرانك بر شاه اُتری ..
 بر گیزی هیچقیریق ، بر داملا یا شدر ..
 شاعر قلیگزك ترانه لری
 هر حسی گوگولی ایچدن آغلایر
 وگزر دیلدرده افسانه گیبی ..
 تا ایچیمده دویدیم او دردلی قلبی :
 آخیر نه درین .. ریم ! نه درین ..
 آغلایندی گوگلدن ، آغلایندی جاندن !!
 آشناسی اولدم دردلیگزك :
 بر سز دگلگسگز شیمدی آغلایان .
 ایکنجی کانون : ۳۴۰

شرف لاطم

[۶] « آخیر » : قدره حسین خانم

افندیك بشنجی صاییده منتظر منظومه لیدر .

ایدرسهك امین بلك حقیقی در حال تسلیم ایتمك
 ایجاب ایدر چونكه برنجی مقاله ده حقیقه
 علمی بر صورتده اثبات ایدلمشدر كه بز
 مدرسه لری انكار ایدمه بز بزم موجودیتمزده
 وتاریخمزده مدرسه زده مندر جدر واونلرده
 بزه لارمدر . ایکنجی مقاله ده ایسه مدرسه لری
 ناصل تکامل ایدر بوجهت آراشدیرلمشدر .
 فی الحقیقه بر مؤسسه ایچون اولا بر غایه
 موجود اولمیدر . بوکونکی مدرسه ، شأیت
 حالده تدقیق ایدلهجك اولورسه مدرسه
 غایه سنك آثار ماضیه ودینه بی تدقیقندن عبارت
 بر هدغه دوغری یورومکدن عبارت اولدینی
 کورولور . وبونی اثبات ایتمك قولایدر ،
 مثلاً فقه مدرسه سنده مقایسه لی حقوقه مقابل

خلافیات ، مجله به مقابل هدایه ، حقوق دول برینه مذاهب اربعه اوقومتمده دریعی بوکونکی
 اجتماعی حیاتك احتیاجلرینه بوکون شأیت حالده یاشایان قانونلره قارشی آلتی یوز سنه
 اولکی احتیاجلرك مولودی اولان اثرلر اوقومتمده در وونلر شه سز چوق لزوملی علملردر
 چونكه بونلری بیلمه دن بوکونك مقایسه لی حقوقی ویا مجله سنی حقیقه بیلمه كه امکان یوقدر
 فقط بونلر امین بلك مشاهده ایتدیکی استقامتی یعنی آثار ماضیه بی تدقیق غایه سنی کوستردر .
 شوخالده بوغایه بی متکامل بر صورتده تحقق ایتدیرمك ایچون امین بلك توصیه ایتدیکی
 ایکی شرطی قبول ایتمك لازمدر . بوایکی شرطی بر کلمه ده برلشدیردرك « اصول » دیمك
 وبوکا برده « اداره » شرطی ده علاوه ایتمك داها موافقدردر . انقرده کی مدرسه زمامدارانی
 بونلری تمایله ائزك ایتشلردر . وبونك ایچون تعلیماتاملر امر نامه لر اصدار ایتدیلمر
 اختصاص مدرسه سنندن اولکی صنفلره تربیه ، اصول تدریس واجتماعیات ، فلسفه وزوجیات
 درسلی بی علاوه ایتدیلمر . ومدرسه لری روحندن بر انقلابه مظهر ایتمك ایچون اك یوسك
 مدرسه دن بوکونکی علمی احتیاجلری ، غایه بی قاورایما یا ایچق اولانلری قعاعده سوق ایتدیلمر .

واعظمی مقیاسده گنجگرمه قیمت ویریدیلر. مدرسلرک بر بریله تربیه و تدریس اصولرنده آکلاشلرنی وایجابنده اداره یی تقید ایده بیللمه لری ایچون هر مدرسه ده مجلس مدرسین منتظماً انعقاد ایدر. طلبه ایله مدرسلرک ارتباطی تأمین ایدلمش و بو کبی بر جوق تقیدانده بولونلش و سلطانی پروغرام و تعلیماتی اعظمی صورتده تطبیق ایدلمشدر. بوراده مقصد مدرسه لری مدافعه اولمادیفی ایچون فضلہ ایضاحانه و وقایع کوسترمکه لزوم حس ایتمورم آنجق محمد امین بکک مدرسه لر حقنده اوته دنبری اجرا ایتدیکی تدقیقاندن آله ایتدیکی نتیجهرله مدرسه لیلر طرفدن داها اول سه زیهن حقیقتلرک توافق ایتدیکی کوسترمک ایستورم چونکه امین بک « تالی تحصیلی دیکر مکتبلر ناصل ونه یولده ویریورسه مدرسه لرک اوقسمی ده عیناً او صورته ویرمیلدر » دییور. ذاتاً بو، بویهدر. سلطانی پروغرامی و تعلیماتی ایله مدرسه نك مفردات پروغرامنی و تعلیماتنامه سنی قارشلاشدیریکز بو حقیقت درحال تظاهر ایدر. اوت شو وارکه مدرسه مسلکی بر زمره اولدینی ایچون مثلاً علوم دینیه عربجه برکتابدن اوقنور. مثلاً هیئت اوقنورکن قوزموغرافیا ایله برابر ارتفاع الموق اصولی ده کوستریلیر. کذا تعلیماتنامه ده مسلکی بعض تقیدات وار، لکن بونلر بر اریلو عرض ایتزلر.

دیمک که مدرسه نك بو کونکی وضعیتی، بو کونکی هدفی ایله امین بکک مشاهده و تدقیقی برله شیور. آنجق کندی ادرک ایدن، بتون ماضیسنی کندی وارلغنده یاشایان ملتله کبی بر وارلغه مالک اولمق ایستین ملت امین بکک برنجی مقاله سنده کوستردیکی حقیقته استناد ایدر و مدرسه لری داها متکامل وداها شامل بر وضعیته یوکسولتمکه اوکا حقیقی موقعی ویرمکه چالیشیر. ایکنجی مقاله کی فکر ایسه مدرسه لرک بو کونکی شائیتنی مفکوره حالتده کوسترمکدن عبارت کبی برشیدر. حالبوکه بزم ایچون مطلوب، بویله محدود برساحه دکدر، بر طرفدن دارالفنون چالیشین، بر طرفدن مدرسه. نیچون شرفلی بر تاریخه و قدیمدن بری یادکار قالاز مختلف سرمایه، بنالره، اوقافه، تشکیلاته مالک اولان بر مؤسسه هدز اولسون، نیچون آله موجود حاضر مؤسسه لر اقباله دکلدده ادیاره، یاخود مسئله یی حقیقه قاورایامیان بر جریانه اوبق ایچون اهماله معروض اولسون. هنر، آله موجود اولان برشیدن اعظمی استفاده ایتمکده در.

في الحقيقة أمين بك بو استفاده نك يولنى آراشدير ييور و علمدار جرابانه اوييور ايسته
 اك نظر فريب جسارت مدنيه و مسئله نك شايان شكران جهتي بوراده در .
 غايه حفته كي بو اختلاف نظر دن سو كرا امين بك افدينك كوسترديكي ايكي شرطى ،
 آكلامق و آكلامق حفته كي مطالعه سنى تسليم ايتك وظيفه در . يو كسلمك ايسته ين رمؤسه
 صميمى تنقيداتي و وصايي حسن تلقى ايدر و بونكه نقصانلرني اكمال ايدر .
 بر غلط رؤيته اسسير اولارق تنقيداته حدت ايتك و ضعيتي ادراك ايتمه مكدور ، بادي
 ندامت اولور . مدرسه ليلر اصميمى اولام عصرك احتياحلرني ادراك ابدلم ، اوكا كوره
 مجهز اولام حق حياتمزي آنجق بو صورتله تأمين ايديه بيليرز و بزم ايجون موعود اولان
 ترقيق بولى بوراده در .
 فاتح : فاروق صدقى

وفيات الاعيان :

على أميری

انا لله وانا اليه راجعون

مملكتتمزك حيات علميه سنه لايموت خدمتلا ريفا ايدن ذواتدن برى ، « على أميری افندی »
 ۲۳ كانون ثانی ۳۴۰ چهارشنبه كونی اوكله يه دوغرى خسته خانه ده رحمت رحمانه قاروشمشدره
 على أميری اسمنى ادبيات و علوم ايله آثار و كتب نفيسه ايله علاقه دار اولان هر فرد
 طائير و اوكا قارشى درين برحس حرمت پرورده ايتمكده در . مشارالیهك ضياعى ايله بالعموم
 محب علم و عرفان بوكون يتيم عد ايديله بيلير .

مشاراليه عن اصل ديار بكر ليدر . دهها كنج ياشده ادببانه هوس ايتمشدى . آوان شبابتده - كه
 بزده اوزمانلر علمى تدقيق اصولى اساسلى صورتده قاورانيلمش دككلى - معاصر لرينه فائق
 برحس تتبع ايله تدقيقه ياشلادى و ۱۸ ياشنده « مرآت فوائد » نامنده برار يازدى .
 كنديسى ، « تذكرة آمد » نامنده كي مطبوع اثرينك باش طرفنده شو افاده مخصوصه ده
 بولونمقده در :

« ايجاب ايدن كتابلرى تتبع ايله كدن باشقه ايام مناسبه ده برسنه دن زياده شهرك مزارقلا ريني
 دولاشمق و مملكتك سكسان ، طقسان ياشلرنده كي اختيار لرينه مراجعت ايلك و كيجه
 كوندوز اوچ سنه چالشمق صورتيله بيك بش يوز صحيفه يي متجاوز « مرآت فوائد »
 اسميله برار ميدانه كتيردم . »

اون سکز یاشنده باشلابوب یکر می باشنده اجمال ایتدیکی بواثر ۱۲۹۶ تاریخ هجر یسنده ختامه ایرمشدر . اثری اجمال ایتدکن صو کرا عابدین باشانک مأمور اولدینی هیئت اصلاحیه امور تحریریه مسودی اولمش وبومناستله معموره العزیز، سیواس ، ارغنی معدنی، خربوت آرالزنده سیاحت ایتمش ونهایت عابدین باشا سلانیک والیکنه تعیین ایدلایکنندن علی امیری اقدی خاطر وخیاله کلمه مش ایکن اوتوزسنه بی متجاوز بر دوره سیاحت یاشامشدر . یوتون بوسیاحت حیانتده امیری اقدی آثار ادبیه وعلیمه تدقیقاته دوام ایتمش وبالخاصه کتاب طوبیلامق هوسنه دوشمشدر . مشارالیه کتب نادره بی آله ایتک ایچون هیچ بر فدا کارلقدن کبری قالمزدی . آله ایدمه مدیکه کتابی استساخ ایدیورویا ایتدیر یوردی وکونلرجه یوللره کیتمکی کوزه آلردی .

علی امیری اقدی ده کتاب مراقی دها ۷ - ۸ یاشنده ایکن باشلامشدر . عمجه سی شعبان کامی اقدی کندیسنه کتاب طوبیلامنک فائده لینی آکلاندقجه امیریده درین بر هوس او یانمش وبالآخره دیاربکرده ادبیات ، تاریخ وسائر هیه عائد بر چوق اثر لر کورونجه بومراق بر ابتلا حالی آلمشدی . بوابتلا صوک نفسنه قدر دوام ایتمشدر . زنده بولونسه کتاب صا ون آلق عادت مستمره سی ایدی . استانبولده بولوندینی زمانلر بدستان وحکا کرده کی کتابچیلردن آیرلمدینی کبی ، ارض رومه ، آرناروودلقده ، حلبده یننده دخی بوعات مستحسنه سنده دوام ایدره ک کتب نفیسه طوبیلامشدی .

برکون کندیسندن ایشتم ایشتم ینده قبائل رؤساسندن بری زنده ین قبائله دایر بر تاریخ موجود اولدینی ایشتمش قبائل حال عصیایده ویوللر تهلسکی اولدینی حالده کتابک بلندی ییره کیتمک ایچون بر چوق نشبثانده بولونمش وقوماندانک مظاهرته نائل اولارق بر مفرزه چیقارتمش ورئیسک یانه بر چوق فدا کارلقه واصل اولایلمش ورئیس ، تاریخی کیمسه یه کوسترم دیکندن بونک ایچون ده آروجه چاره لره تول ایدره نهایت بر چوق آتون هاسنه کتابی استساخ ایتدیرمش .

بوکی وقایع مشارالیهک حیانتده چوق قدر لیکن اسملر وناریخلری خاطر مده قالمادینی ایچون یالککز فدا کارانی وکتاب جمع ایتک ابتلا سنک درجه سی کوسترمک ایچون بومالی یازدم . مشارالیه استانبولده عین طرزده چالشمشدر . بر زمان « دیوان لغات الترک » نامیله مشهور کتابی معارف آلق ایسته یوردی ، علی امیری اقدی کیجه لری اویقو او یومادی ، اونی آلدی وکندیسی باصدیردی .

«دیوان لغات الترك» ك باش طرفیده شو سطرلر یازیلیدر :
 «بو یکانه کتاب معارف نظارت جلیبه سنک تقدیر یله حلب دفتر دار سابق دیار بگرلی علی
 امیری افندینک کتبخانه سندن استعازه ایدیله رک طبع و تمثیل اولمشدر .»

استانبولده هر نه زمان بر کتاب مزاییده سی اولسه مرحوم اشتراك ایدر و فضله پاره
 ویره رک آیردی . کتبخانچیلر نوادر دن اولارق آله کچیر دکلری کتابلری اولا مشارالیه
 کتیر لر دی .

تاریخمزده امیری مرحوم کبی وزراء ، علماء و حکمدار لر چوقدر کورولن کتبخانه لر
 اشبو مراقک مخلد اثر لریدر . راعب پاشا ، عاشر افندی ، اسعد افندی و سائر کتبخانه لر
 و صوکرکا صوکرک زمانلرده کتبخانه عمومیده خالص افندی ، سلیمانیده ایزمیرلی اسماعیل
 حق افندی ، عسکری و ملکی موزه لرده متعدد نامرله کتبخانه لر من واردر که بونلر کتاب
 مراقک شاه اثر لریدر .

امیری افندینک کتابلری ایچنده اکثریسی مؤلعلرینک خط دستی ایله اولوق اوزره
 غایت نادر کتابلر واردر . ۲۰ بیک قدر کتابی واردر . تاریخ ، ادبیات ، اسکی کتب
 طبیه ، لسانیات ، تراجم و انشایه دائر اولانلرله مزین و میناتورلو کتابلری پک چوقدر .
 آثار نفیسه دن معدود برچوق یازیلر ، لوحه لر و تابلولر و قدیم تصویر لر موجوددر . اولجه
 ائمزده اولان مملکتلرده باصیلیمش و یا یازلمش کتابلردن برر نسخه اولسون هر حالده
 کتبخانه سنده بولوندی رردی . آوسترابو مجارستان طرفارنده ، طمشو وارده ، اسکی اطه لریمزده
 باصیلیمش و یا یازلمش کتابلری واردی .

علی امیری کتبخانه سنک قیمتفی حتی ایله افاده ایدم بیلیمک ایچون اونی برچوق قسملره
 آیرمق ایجاب ایدر یالکیز تذکره شعرا یه دائر آثار ، تورجه فارسی عربی اولوق اوزره
 اوج قسسه آریلابیلیر مثلا تاریخلر حقنده یازمه تاریخلر باصمه تاریخلر قدیم تاریخلر
 عربجه فارسجه تاریخلر و الخ آریلابیلیر .

بر مقاله ایله افاده سی ممکن اولمایان بو کتبخانه شایان قید و شکران بر اثر حمیت اولوق
 اوزره ملت کتبخانه سی نامی آئنده ملته هدیه ایدلمش و اوقاف طرفدن تسجیل ایدلمشدر .
 بو کتبخانه الیوم فاتح تراموای توقف محلنده هوسکاران تبعلک انظار استفاده سینه
 ایدلمشدر .

شیخ الاسلام اسبق خیری افندی مرحومک زمانندن باشلا یارق فاتحده فیض الیه

افندی کتبخانه سه پیدرپی ادخار ایدیلن و بوندن بش آی مقدم اوقاف قاضی‌اغنده برهیت حضور بیه ملت کتبخانه سی نامیله توسیم ووقف و تسجیل استدریلن کتب نفیسه نادره نك قیمتی بوکونکی رایجه نظراً اصغری اوتوز بیک، اعظمی قرق بیک لیرا قیمتنده اولدینی کبی مذکور کتبخانه ده مشارالیه کتب خزینه کتب نامیله آروجه تأسیسه موفق اولدینی قسم دروننده موجود و آل یازیسی ایله محرر غایت قیمتدار فنون متنوعه یه عائد مذهب ، مصنع آثار نفیسه واردرکه بونلر الیوم زائرله وارباب مطالعانه نك نظر حیرت و عبرتیه تشهر ایدلمکدر . اون اوج عدد مستطیل دفتر شکلنده فهرستی اولان بو کتابلر اوج طاقم یازیلاروق بر طاقمی محکمه اوقافده برای محافظه قالمش و بر قسمی ده مبانی خیریه یه ودیکری تسجیل معامله سی ا کمال ایدلمک اوزره قیود و قفیه یه تودیع ایدلمشدر . کتابلرک قسم اعظمی مشاهیر خطاطینک آل یازیسیله یازلمش اولدیغندن قیمتی بی پایندر . مرحوم مشارالیه مدت عمرنده آله کچیردیکی ثروتی (نفقه) ولباسندن قطع ایده رک بو اوغوره صرف ایتشدر . غایت سخی و دیگر کام بر ذات ایدی . کورونشده مونس دکل کبی ایدی فقط یقیندن طاینتیجه بک مونس وسه و عملی اولدینی آ کلاشیلیردی .

اوزون بویلی ، کنیش کورودلی بر آدمی . متادی مساعیسی ، معند مشاغلی کندیسینی وقتندن اول چو کدرمش اولاجق که بن اونی طسانیدیغ کوندن بری اوکه دوغرو منحنی قامتیه طانیوزم یولده ساکن و آغیر بوروردی . یورورکن آیدملری قیصه ، قوللری حرکتسز ، کوزلری دوشونجه ده ایدی ؛ متوکل بروضعیتی واردی . کندیسیه قونوشدیغکنز زمان قوماندا ایدر کبی سویلمه سنی بکاردیکز و صوکر برقادین روحندن شقیق ، متواضع ، اینجه برسس ایشیدر و انفاتلره مظهر اولوردیکز . صوکز زمانلرده دائماحدثلی کورونوردی . و یوتون حدتی کتابلردن نشئت ایدردی : فلان یرده بر کتاب وارمش اونی بر اوروبالی آلمش و یاخود غائب اولمش دنیلدی می آرتق امیری افندی قلبندن مجروح و پرغضبدر . قارشوسنه چقان طالعه راضی اولمیدر .

مشارالیه عزمکار وثابت فکری بر ذات ایدی بر شیشه قرار و یروبدده اوندن نکول ایتدیکی واقع دکل کبی در .

ازلری : سلاطین عثمانیه نك مبدأدن شیمدی به قدر یازی یازانلرک منظومه لرندن آله کچنلرک تخمیساتی محنوی «جواهر الملوك» ، سلطان حمیدک اجرآتی حقنده «لوامع الحمیدیه» دیاربکر (آمد) شهرنده اول و آخر ظهورده کلن برچوق شاعر و هنرورلرک اسامی واحوالنه

دائر « تذکره شعرای آمد » بوندن باشقه « آمد رساله موقوته سی » تذکره شعرای آمدک مفصلی اولوب ایلك یازدینی « مرآت الفوائد » اثر لریله تاریخه عائد اولان « ماردین ملوک ارتقیه سی » و جمله « کمیته دن عبارت اولان « ازهار حقیقت » « یایه واشقودره ولایت ترنده یتیشن شعرانک ترجمه حالاری » و سائره در . یاووز سلطان سلیم خان حضرت تلرینک اشعار ترکیه لرینده آروجه تخمیس ایتدیکی کبی « عثمانلی تاریخ و ادبیات مجوسی » و « تاریخ و ادبیات مجوعه سی » نامیله آروجه نشر یانده دخی بولونمشدر .

بونلردن باشقه علی امیری اقتدیك انار اسلافدن طبع صورتیله احیا ایتدکری ده واردر مثلاً آصفنامه ، جام جم آیین بوجمله دندر .

مشارالمک انساب و تراجم حقنده بر جوق معلوماتی ، افکار مخصوصه و تدقیقات عمیقہ سی واردی . مع الاسف بونلر تقدیر ایلمه دیکندن یازلامش و بوغوامض کندیسيله برابر غیب اولوب کیتمشدر . کندیسنه رسمی اولوب اولدینی صورلدینی زمان « انسان اودرکه دنیاده نام و نشانی قالمایه » جوابی ویرمش و بنم رسم کتبخانه مدر دیمشدر .

۶۸ یاشنده وفات ایتدیکی سوبلیتیورسه ده (۱۲۹۶) سنه هجر به سنده یکریمی بر یاشنده اولدینی « آمد شاعر لری » نام اثرینک باش طرفنده سوبله مه سنه نظرأ ۶۶ و یا ۶۷ یاشلرندہ وفات ایتدیکی آکلانسلیر کچن پر شنبه کونی هوانک شدنه رغماً قدر شناس بر غلبه لکله جنازه سی قالدیرلش و فاتح مقبره سنه تودیع ایدلمشدر . رحمة الله علیه رحمة واسعه .

یوسف ضیا

پیه رلوتی

مادی و منفعت پرست اوروپانه صوک زمانده بم بیاض بر چیچک کبی یتیشن (لوتی) بر بیل وارکه حیاتک دغدغه سندن اوزاقلاشمش بولونیور . تورکلر سنه لرینک بر کوننه یو بویوک دوستک اسمنی ویردیله ؛ اوکون هر تورک مشترک بر حسله (پیه رلوتی) بی تخطر ایدیور . فقط ، بوتون سنه ده بر آن بیله تورک وجداننک بو عزیز تخطر دن خالی قالدینی دوشونمک قابلی ؟

غل وغشدن آزاده تورک روحنک اک نجیب تجلیلرندن بری ده قدر شناساقدوز .
تته کیم زمان کچدیگه ، بو خاطره دها چوق قوت بولوبور .

چونکه : الك فلاكتی كونلرمزده فریادلرمزه سماوی برعكس صدا كبی فارشی كلن ، بو ماتك حقی طائتمق ایچون یوكسه لن اونك سسیدی . كدرلرمزله مضطرب ، سوئجلمزله مسعود اولدی . دنیاوه وطندن صوكر الك چوق سودیكی مملكتتمزی (لوتی) حقیقی بر كوزله كوردی وجاندن سودی ؛ او طه سنك شرقی خاطر لانا ن ده قوردی ایچنده او ، هر زمان سیاه سرویلی و بیاض مناره لی مملكتله اونك مظلوم خلقنی دوشوندی . (بیه‌رلوتی) نك نجیب قلبی حق واستقلال ایچون اوغراشان تورك مفكوره سنی حق بیلدی و صوك نفسنه قادر - حق حیاتی استحقار ایده رك - ایكنه چی بر مسیح كبی ، باطل اعتقادله سالك اولان غربی ایمانه كتیرمك ایچون اوغراشیدی ، باغیردی ، یازدی ، نه غریب بر تجلیدر كه خرسیتیانغه معتقد اولان بتون غربیلر ، ظلمه و حقسنزلغه عصیان ایدن مسیحك یولندن آرلیدلر . خرسیتیانغه معتقد اولدینی حالده لوتی ، ظلم و حقسنزلغه عصیان ایتدی . غلط رؤیته مبتلا بوتون بر محیط ایچنده تك اونك نظری حقیقی كوردی . بتون دیپلوماتلردن اول تورككری سهومك فرانسز سیاستی ایچاندن اولدینغی سزدی تورككری و توركیبانی سهودی ، جاندن سهودی . هر حالده (لوتی) ایزمیرك بیاض هلاللی قیرمزی باراغه قاووشدینی كون ، آلساس لوره نك فرانسه یه دوندیكی كوندن آز بختیار دكلی .

او اولوركن ، اصیل قلبنده كی توك محبتنی اوغلیله قلودفاره ره وصیت ایتدی ؛ تورككری ایسه اونك خاطره سیله محبتی الك مقدس بر میراث اولارق نسلدن نسله یادكار براقه جقدره .

تصحیح : كچن صاییده شرف كاظم بكك منظومه سننده « بر چفت ألا كوزلی نییه سی وار » مصراعنده كی نییه كله سی بینه شكندنه دیزلدیكندن تصحیح اولنور .

اعتداز : كثرت مندرجاتمز حسیده سهروردی مقاله سی ایله رومان تفرقه مز درج ایدیله مه مشدر .